

Nr 301.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets övertagande av vissa städers förpliktelser beträffande innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätterna i samma städer komma att indragas m. m; given Stockholms slott den 23 maj 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Herman Zetterberg.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 23 maj 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg.

Enligt 1 § lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende äger Kungl. Maj:t med stadsfullmäktiges samtycke förordna, att rådhusrätt i stad skall upphöra och staden i judiciellt avseende förenas med domsaga. Beträffande stad, där domstols- och magistratsgöromålen ej bereda sysselsättning åt, förutom borgmästaren, minst två lagfarna le-

damöter i rådhusrätten, må Konungen, jämlikt 2 § nämnda lag, även utan stadsfullmäktiges samtycke meddela förordnande som nyss nämnts. Har sådant förordnande meddelats, skall staden åliggande skyldighet beträffande avlöning till innehavare av befattning, som genom rådhusrättens upphörande indrages, och pension till honom och hans familj övertagas av statsverket. Uppstår för staden utgift genom förpliktelse att bidra till hållande av tingshus eller genom inrättande av nya tjänster eller eljest för stadens förvaltning, eller nödgas staden avstå från inkomst eller rättighet, skall, såvitt ej utgiften eller förlusten motsvaras av besparing eller annan ekonomisk förmån som beredes staden genom rådhusrättens upphörande, sådan utgift och förlust ersättas av statsverket.

Med föranledande av anförda bestämmelser i 1932 års lag — vilken såvitt avser 2 § erhållit sin nuvarande lydelse genom lagändring den 4 maj 1945 (nr 164) — hava utredningar sedan någon tid pågått i fråga om åtskilliga städers förenande i judiciellt avseende med domsaga. I propositionen nr 165 har för innevarande års riksdag redan framlagts förslag om statsverkets övertagande av avlöningsförpliktelser m. m. beträffande borgmästare och vissa rådmän i städerna Åmål, Karlshamn, Sölvesborg, Laholm och Ängelholm i samband med rådhusrätternas upphörande i nämnda städer. Propositionen har bifallits av riksdagen (riksdagens skr. nr 194). Sedan utredningarna numera slutförts även beträffande städerna Vadstena, Vimmerby, Trosa, Askersund, Lindesberg, Ulricehamn, Norrtälje, Sigtuna och Vaxholm, anhåller jag att få underställa Kungl. Maj:ts prövning, i vad mån skyldighet kan uppkomma för statsverket att övertaga avlöningsförpliktelser gentemot innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätterna i sistnämnda städer komma att indragas.

1:o.

Vadstena hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 3 080 personer. Staden omgives av Aska, Dals och Bobergs domsaga, som vid samma tidpunkt hade 29 207 invånare. Domsagan består av ett tingslag och har tingsställe i eget i Motala beläget tingshus, vari jämväl domsagens kansli är inrymt. I domsagan hållas för närvarande årligen tjugo allmänna tingssammanträden och ett sammanträde med tremansnämnd.

Rådhusrätten och magistraten i Vadstena består av, förutom borgmästaren, två rådmän och en extra rådmän, vilka icke behöva vara lagfarna. Borgmästare i staden är för närvarande Nils Bertil af Ekenstam, som är född år 1890 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1922. Borgmästaren är skyldig avgå från tjänsten med pension vid fyllda 70 års ålder. Skyldighet för honom att övergå till annan tjänst hos staden föreligger däremot icke. Framhållas må emellertid, att af Ekenstam, som avlagt juris kandidatexamen, innehar kompetens för att kunna utses till kommunalborgmästare. — Befattningarna såsom rådmän respektive extra rådmän äro tillsatta allenast på förordnande.

Enligt den av Kungl. Maj:t fastställda lönestaten för rådhusrätten skall

till borgmästaren utgå en årlig lön, beräknad efter 16:e lönegraden inom avdelningen B samt den ortsgrupp, staden tillhör, i Kungl. Maj:ts den 22 juni 1921 givna avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen. Å lönen skall utgå dyrtidstillägg enligt de grunder som gälla för befattningshavare i statens tjänst. Nämnade bestämmelser ha av staden tolkats på så sätt, att varje förändring, som efter lönestatens ikraftträdande av statsmakterna beslutats i lönehänseende beträffande tjänsteman som varit underkastad 1921 års avlöningsreglemente, även erhållit tillämpning å innehavaren av borgmästartjänsten. I enlighet härmed uppbär borgmästaren af Ekenstam för närvarande lön beräknad efter 26 lönegraden 29 löneklassen ortsgrupp C i civila avlöningsreglementet. Borgmästaren uppbär vidare sportelinkomster i form av stämpelprovision, vilken inkomst under åren 1941—1945 i medeltal uppgått till 594 kronor för år. Enligt »Bestämmelser angående läkarevård och läkemedel samt vård å sjukhus m. m. för Vadstena stads tjänsteinnehavare» äger borgmästaren på stadens bekostnad åtnjuta sjukhus- och läkarvård samt läkemedel efter vissa närmare angivna grunder. Dessa förmåner, som bland annat utgå vid olycksfall utan eget förvållande i eller på väg till och från tjänsten, äger borgmästaren åtnjuta intill dess obligatorisk sjukförsäkring införts. Af Ekenstam tjänstgör även såsom fastighetsregisterförare och såsom sekreterare i stadens fattigvårdsstyrelse mot årliga arvoden av respektive 600 och 250 kronor.

Borgmästaren af Ekenstam är av staden tillförsäkrad tjänste- och familjepension enligt de bestämmelser som gälla för manliga befattningshavare i statens tjänst i lönegraden A 26. Den årliga pensionsavgiften utgör 1 398 kronor, varav borgmästaren i form av avdrag å lönen erlägger 466 kronor och staden avsätter återstoden, 932 kronor.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 har genom länsstyrelsens i Östergötlands län försorg utredning ägt rum rörande Vadstenas förenande i judiciellt avseende med Aska, Dals och Bobergs domsaga. Utredningen, som verkställdes jämlikt 3 § förenämnda lag den 17 juni 1932 och särskilt behandlat de i nämnda paragraf angivna frågor, har enligt länsstyrelsens uppdrag utförts av numera tingsdomaren Gunnar Lindskog.

I sitt den 14 februari 1947 dagtecknade utlåtande i ärendet har utredningsmannen uttalat, att förutsättningar icke funnes att omedelbart eller inom överskådlig framtid organisera rådhusrätten i Vadstena med tre lagfarna ledamöter. Staden borde därför förläggas under landsrätt. Med utgångspunkt från att staden sålunda komme att ingå i gemensamt tingslag med Aska, Dals och Bobergs domsaga samt att statsverket vid rådhusrättens upphörande hade att övertaga stadens förpliktelser beträffande borgmästaren af Ekenstam, vars tjänst för dylik händelse komme att indragas, har utredningsmannen framlagt en tablå beträffande de ekonomiska verkningarna för staden av indelningsändringen. I tablåen hava upptagits, å ena sidan, genom förändringen besparade utgifter och nya inkomster samt, å andra sidan, efter landsrättsförläggningen nytillkommande utgifter och förlorade inkomster.

ter. De förra har utredningsmannen beräknat till sammanlagt 15 437 kronor och de senare till sammanlagt 9 950 kronor. Enligt utredningsmannens beräkningar skulle staden sålunda genom indelningsändringen vinna en årlig besparing av 5 487 kronor. I sammanhanget har utredningsmannen påpekat, att staden kunde komma att erlægga visst engångsbelopp för vinnande av andel i tingshuset. Å andra sidan komme den till borgmästaren utgående lönen att efter den 1 juli 1947 automatiskt ökas på grund av den för statens tjänstemän genomförda löneregleringen. Med hänsyn därtill kunde med visshet sägas, att föreningen icke komme att medföra någon ökad ekonomisk börda för staden.

Under utredningens gång hade från stadens sida framställts önskemål att särskild inskrivningsdomare måtte förordnas för staden. Lämpligheten av ett dylikt förordnande kunde enligt utredningsmannen ifrågasättas med hänsyn till dels att det antal ärenden, som skulle komma att handläggas av inskrivningsdomaren, bleve tämligen ringa och dels att kommunikationerna med domsagens kansliort vore goda. Utredningsmannen ansåge sig därför icke kunna biträda stadens önskemål.

Statsverkets ersättningsskyldighet beträffande borgmästaren af Ekenstam skulle omfatta först och främst hans nuvarande lön jämte rörligt tillägg och kristillägg. Därest föreningen verkställdes senare än den 1 juli 1947, skulle vid ersättningens bestämmande hänsyn tagas jämväl till förenämnda lönereglering för statens tjänstemän. Ersättning borde vidare utgå till borgmästaren för förlorad stämpelprovision. Slutligen vore borgmästaren berättigad att även i framtiden erhålla förmånen av fri läkarvård. Utredningsmannen föresloge därför, att det måtte föreskrivas att af Ekenstam skulle komma i åtnjutande av fri sjukvård i den utsträckning, som vore stadgad för de statens tjänstemän som vore underkastade civila avlöningsreglementets bestämmelser. Däremot vore tveksamt huruvida, såsom af Ekenstam yrkat, gottgörelse av statsmedel borde utgå för den ersättning borgmästaren uppbure såsom fastighetsregisterförare och sekreterare i fattigvårdsstyrelsen. Något hinder för af Ekenstam att efter föreningen behålla nämnda sekreterarsyssla torde icke föreligga. Detsamma gällde bestyret med fastighetsregistret, därest icke kommunalborgmästaren bleve ålagd att utan ersättning fullgöra denna syssla. Staten hade även att till vidmakthållande av borgmästarens pensionsrätt erlægga stadens andel i pensionsavgiften, 932 kronor. Från den borgmästaren tillkommande ersättningen skulle avdragas dennes egen andel i pensionsavgiften, 466 kronor.

Över utredningen i dess helhet hava yttranden avgivits av stadsfullmäktige i Vadstena, Aska, Dals och Bobergs domsagas häradsrätt, länsstyrelsen i Östergötlands län samt Göta hovrätt.

Stadsfullmäktige hava vid sammanträde den 25 februari 1947 tagit ställning till utredningen. Därvid hava fullmäktige i huvudsak intet haft att erinra mot utredningsmannens förslag. Fullmäktige hava dock bestämt vidhållit sitt önskemål om särskild inskrivningsdomare för staden och uttalat, att denna syssla borde kombineras med kommunalborgmästartjänsten.

H ä r a d s r ä t t e n har förklarar sig intet ha att erinra mot den föreslagna föreningen av staden med domsagan.

Även l ä n s s t y r e l s e n har tillstyrkt att staden förenades med domsagan i enlighet med utredningsmannens förslag. Länsstyrelsen förordade bifall till stadens framställning om särskild inskrivningsdomare.

H o v r ä t t e n har avgivit infortrat utlåtande i ärendet den 1 april 1947. Hovrätten har funnit uppenbart att domstols- och magistratsgöromålen i Vadstena icke kunna bereda sysselsättning åt en rådhusrätt med tre lagfarna ledamöter. På grund därav och då stadens förening i judiciellt avseende med domsagan vore ur alla synpunkter lämplig och särskilt påkallad av den nya rättegångsordningen, tillstyrkte hovrätten att föreningen komme till stånd från och med nya rättegångsbalkens ikraftträdande. I likhet med utredningsmannen funne hovrätten särskild inskrivningsdomare för staden icke böra förordnas.

Hovrätten hemställde, att ersättningen till borgmästaren för mistad avlöning måtte bestämmas med utgångspunkt från dels de honom tillförsäkrade kontanta löneförmånerna dels förlorad stämpelprovision. I övrigt ansåge sig hovrätten sakna anledning att ingå på denna fråga. Någon ersättningskyldighet för statsverket på grund av 2 § sista stycket i 1932 års lag kunde icke ifrågakomma, då föreningen vore ekonomiskt fördelaktig för staden.

S t a t s k o n t o r e t har den 15 april 1947 avgivit infortrat utlåtande i ärendet, såvitt angår den ersättningskyldighet, som jämlikt 2 § i 1932 års lag må uppkomma för statsverket i händelse stadens egen jurisdiktion förklaras skola upphöra. Statskontoret har därvid funnit, att sådan skyldighet gentemot staden endast kunde uppkomma med avseende å borgmästaren af Ekenstam.

Vid betämmandet av ersättningen för borgmästarens fasta löneförmåner borde enligt statskontoret uppmärksammas, att en landsrättsförläggning av staden icke torde komma till stånd förrän efter den 1 juli 1947, då statens nya avlöningsreglemente trätt i kraft, samt att borgmästaren därför under någon tid före tjänstens indragning på sätt utredningsmannen anfört komme att uppbära lön motsvarande nämnda reglemente. Statsverket hade förden skull att efter rådhusrättens upphörande till af Ekenstam, intill dess denne uppnått 70 års ålder, utgiva ersättning, motsvarande vad befattningshavare i 29 löneklassen komme att uppbära i avlöning efter den 1 juli 1947. Vidare hade statsverket att ersätta af Ekenstam med 594 kronor årligen för mistad stämpelprovision. Af Ekenstams förmån av fri läkare- och sjukvård m. m. syntes lämpligen böra av statsverket avlösas på så sätt att honom tillförsäkrades ett årligt belopp, som kunde anses utgöra skälig ersättning för denna förmån. Vad anginge ersättningens storlek hade af Ekenstam under hand förklarar sig kunna godtaga ett årligt belopp av 120 kronor. Då förmånen av fri läkarvård m. m. i händelse av olycksfall, som ådragits i eller på väg till och från tjänsten, icke kunde bliva aktuell efter borgmästartjänstens indragning, syntes statskontoret den årliga ersättningen dock kunna begränsas till 60 kronor. Detta ersättningsbelopp borde utgå endast intill tidpunkten för ikraftträdandet av lagen om allmän sjukförsäkring.

Då borgmästaren af Ekenstam borde bibehållas vid sin kommunala pensionsrätt, hade statsverket slutligen att årligen fullgöra inbetalning av den fastställda pensionsavgiften 1 398 kronor. Enär af Ekenstam från och med den 1 juli 1947 i likhet med statliga befattningshavare bleve tillförsäkrad nettolön, borde från och med samma dag något innehållande av den å honom belöpande andelen i pensionsavgiften icke komma i fråga.

Såsom villkor för åtnjutande av den föreslagna ersättningen till af Ekenstam syntes böra gälla, att han icke överginge till ordinarie befattning i statens tjänst eller utsåges till kommunalborgmästare i Vadstena eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat. Samtliga ersättningsbelopp borde anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

*Departements-
chefen.*

Domstols- och magistratsgöromålen i Vadstena bereda, enligt vad utredningen utvisar, icke sysselsättning åt en rådhusrätt med den organisation nya rättegångsbalken förutsätter. Stadens egen jurisdiktion bör därför upphöra. Jag ämnar också föreslå Kungl. Maj:t att med stöd av 2 § förenämnda lag den 17 juni 1932 utfärda förordnande om rådhusrättens upphörande och stadens förenande i judiciellt avseende med Aska, Dals och Bobergs domsaga.

Föreningen synes böra komma till stånd den 1 januari 1948. Bortsett från att rättegångsreformen då träder i kraft, framstår detta såsom särskilt angeläget, enär domsagan från och med sagda tidpunkt kommer att undergå en icke obetydlig minskning. Kungl. Maj:t har nämligen den 14 mars 1947 förordnat, att de domsagan nu tillhörande Motala och Vinnerstads socknar om sammanlagt cirka 13 000 invånare skola från och med sagda den 1 januari 1948 inkorporeras med Motala stad. Då Kungl. Maj:t därjämte den 11 april 1947 meddelat beslut av innebörd att rådhusrätten i Motala skall bestå, komma nämnda båda socknar att från och med nästa årsskifte definitivt frångå domsagan, vars invånarantal därefter skulle nedgå till omkring 16 200 personer. För att bereda domsagan erforderlig komensation härför — utöver den som åstadkommes genom tillkomsten av Vadstena stad — har jag för avsikt föreslå Kungl. Maj:t att överföra vissa i Bråbygdens och Fin-spångaläns samt Folkungabygdens domsagor nu ingående kommuner till Askadomsagan.

Stadsfullmäktige i Vadstena hava framställt önskemål om särskild inskrivningsdomare för staden. I likhet med utredningsmannen och hovrätten finner jag icke tillräckliga skäl härtill föreligga. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid utfärdandet av verkställighetsföreskrifter i anledning av stadens landsrättsförläggning avgöra huruvida staden bör åläggas ersättnings-skyldighet för vinnande av delaktighet i tingslagets tillgångar.

Innan beslut om stadens förenande i judiciellt avseende med domsagan kan meddelas, måste, på grund av 2 § andra stycket i 1932 års lag, riksdagens samtycke utverkas till att statsverket övertager stadens förpliktelser gentemot borgmästaren af Ekenstam. Mot vad statskontoret härutinnan föreslagit har jag intet att erinra. Ersättningen bör alltså så bestämmas att borg-

mästaren automatiskt kommer i åtnjutande av sådana ytterligare löneförbättringar som framdeles må komma att genomföras för statliga befattningshavare i den löneställning, varom här är fråga. — I likhet med vad statskontoret synes hava förutsatt anser jag icke att statsverkets ersättningskyldighet bör omfatta de arvoden borgmästaren för närvarande uppbär såsom fastighetsregisterförare och sekreterare i stadens fattigvårdsstyrelse. Dessa sysslor äro nämligen icke att betrakta såsom tjänsteåligganden och de därmed förbundna arvoden följaktligen icke såsom inkomster i tjänsten.

Under åberopande av det anförda får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

a) att till borgmästaren i Vadstena Nils Bertil af Ekenstam må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Aska, Dals och Bobergs domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten årligen utbetalas dels — intill den tidpunkt då han uppnår 70 års ålder — ersättning med belopp motsvarande vad statlig befattningshavare å C-ort i 29 löneklassen civila avlöningsreglementet äger att efter den 1 juli 1947 uppbära ävensom ett belopp av 594 kronor, dels ock — intill dess lagen om allmän sjukförsäkring träder i kraft — ett belopp av 60 kronor, dock att, därest af Ekenstam skulle övergå till ordinarie befattning i statens tjänst eller utses till kommunalborgmästare i Vadstena eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat, han ej vidare skall vara i åtnjutande av berörda gottgörelse; samt

b) att från och med dagen för landsrättsförläggningens ikraftträdande må till Vadstena stads pensionskassa från allmänna indragningsstaten för af Ekenstam, intill dess han uppnår 70 års ålder eller skyldighet att erlægga pensionsavgift för honom eljest bortfaller, erläggas dylik avgift med 1 398 kronor.

2:o.

Vimmerby hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 4 368 personer. Staden omgives av Sevede och Tunaläns domsaga, som vid samma tidpunkt hade 24 858 invånare. Domsagan har tingsställe i eget i Vimmerby beläget tingshus, vari jämväl domsagans kansli är inrymt. I domsagan hållas årligen tjugo allmänna tingssammanträden och ett sammanträde med tremansnämnd.

Enligt fastställd arbetsordning och lönestat består rådhusrätten och magistraten i Vimmerby av, förutom borgmästaren, tre rådmän, som icke behöva vara lagfarna. Borgmästare i staden är för närvarande Ragnar Fredrik Odevall, som är född år 1891 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1923. Borg-

mästaren är skyldig att avgå med pension »efter minst trettio tjänstår och fyllda 67 levnadsår». Skyldighet att övergå till annan tjänst hos staden föreligger däremot icke för Odevall. Framhållas må emellertid, att Odevall, som avlagt juris kandidatexamen, innehar föreskriven kompetens för att kunna utses till kommunalborgmästare. — Rådmanbefattningarna äro samtliga tillsatta allenast på förordnande.

Borgmästaren Odevall uppbär en årlig grundlön av 7 200 kronor jämte tre ålderstillägg å tillhoppa 1 224 kronor. Å lönen, dock högst 6 000 kronor, utgår rörligt tillägg, som intill den 1 juli 1946 utgjorde 1 800 kronor eller 30 procent. Dessutom uppbär Odevall sportler, vilka — efter avdrag av kostnader för skrivhjälp — under åren 1942—1946 uppgått till i medeltal 7 000 kronor för år. — Odevall är av staden pensionsförsäkrad i Sveriges kommunalanställdas pensionskassa. Den årliga pensionsavgiften utgör 3 876 kronor 1 öre, varav staden erlägger 2 839 kronor 29 öre och Odevall 1 036 kronor 72 öre.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 har genom länsstyrelsens i Kalmar län försorg utredning ägt rum rörande Vimmerbys förenande i judiciellt avseende med Sevede och Tunaläns domsaga. Utredningen, som verkställdes jämlikt 3 § förenämnda lag den 17 juni 1932 och särskilt behandlat de i nämnda paragraf angivna frågor, har enligt länsstyrelsens uppdrag utförts av dåvarande t. f. landsfogden i länet Gustaf Österdahl.

I sitt den 27 juni 1946 dagtecknade utlåtande har utredningsmannen uttalat, att Vimmerbys förläggande under landsrätt i alla avseenden syntes överensstämma med de synpunkter och motiv, som uppbytte lagstiftningen om stads förenande med landsbygd i judiciellt avseende. Ehuru staden syntes vara i ganska snabb utveckling, kunde det icke beräknas att förutsättningar funnes för att rådhusrätten inom överskådlig framtid skulle kunna organiseras med tre lagfarna ledamöter. Med utgångspunkt från att staden sålunda komme att förenas med Sevede och Tunaläns domsaga samt att statsverket vid rådhusrättens upphörande hade att övertaga stadens förpliktelser beträffande avlöning och pension till borgmästaren Odevall, vars tjänst för dylik händelse komme att indragas, har utredningsmannen framlagt en tablå beträffande de ekonomiska verkningarna för staden av indelningsändringen. I denna hava upptagits, å ena sidan, stadens nuvarande årsutgifter för rådhusrätten och magistraten samt å andra sidan, dess motsvarande årliga utgifter efter landsrättsförläggning. De förra har utredningsmannen beräknat till sammanlagt 38 344 kronor 75 öre samt de senare till sammanlagt 34 792 kronor 91 öre, därav bidrag till tingshållningen 1 500 kronor samt lösen för delaktighet i tingslagets tillgångar 5 000 kronor. Sistnämnda post är beräknad efter en lösensumma av 50 000 kronor, avsedd att inbetalas under tio år. Enligt utredningsmannens beräkningar skulle staden sålunda genom att förenas med domsagan vinna en omedelbar årlig besparing av 3 551 kronor 84 öre.

Över utredningen i dess helhet hava yttranden avgivits av stadsfullmäktige och magistraten i Vimmerby, de tingshusbyggnadsskyldige, häradsrätten

och häradshövdingen i Sevede och Tunaläns domsaga, länsstyrelsen i Kalmar län samt Göta hovrätt.

Stadsfullmäktige hava vid sammanträde den 6 augusti 1946 tagit ställning till jurisdiktionsfrågan. Därvid hava fullmäktige beslutat hemställa, att staden, som av gammal hävd hade egen jurisdiktion, icke för närvarande måtte förläggas under landsrätt.

Av magistratens ledamöter hava rådmännen instämt i stadsfullmäktiges yttrande i ärendet, under det att borgmästaren anslutit sig till den av utredningsmannen uttalade meningen.

De tingshusbyggnadsskyldige, som endast yttrat sig beträffande de ekonomiska konsekvenserna för tingslaget av sammanslagningen, hava anslutit sig till utredningsmannens förslag i fråga om storleken av stadens andel i tingshållningskostnaderna och stadens ersättningsskyldighet för delaktighet i tingslagets tillgångar. Sistnämnda ersättning borde dock erläggas i form av ett engångsbelopp.

Häradsrätten har förklarat sig instämma i samtliga de förslag, utredningsmannen framfört och som hade avseende å domsagan och häradsrätten, dock med visst undantag som i detta sammanhang saknar betydelse.

Även häradshövdingen har i huvudsakliga delar anslutit sig till utredningsmannens förslag och uttalanden.

Länsstyrelsen har förordat, att staden på de i utredningen angivna villkoren från och med den 1 januari 1948 i judiciellt avseende förenas med Sevede och Tunaläns domsaga.

Hovrätten har avgivit utlåtande i ärendet den 28 februari 1947. Däri har hovrätten funnit uppenbart, att domstols- och magistratsgöromålen i Vimmerby icke kunna bereda sysselsättning åt en rådhusrätt med tre lagfarna ledamöter. På grund därav och då stadens förening i judiciellt avseende med ifrågavarande domsaga vore ur alla synpunkter lämplig och särskilt påkallad av nya rättegångsordningen, tillstyrkte hovrätten att föreningen komme till stånd, oaktat stadsfullmäktige i staden icke samtyckt därtill. Indelningsändringen borde enligt hovrätten genomföras samtidigt med nya rättegångsbalkens ikraftträdande.

Statskontoret har den 11 mars 1947 avgivit utlåtande i ärendet, såvitt angår förpliktelser som må uppkomma för statsverket i händelse stadens egen jurisdiktion förklaras skola upphöra. Statskontoret har uttalat, att under angivna förutsättning statsverket hade att övertaga stadens förpliktelser allenast beträffande borgmästaren Odevall.

Vid bestämmandet av statens framtida ersättningsskyldighet gentemot Odevall borde enligt statskontoret, i likhet med vad som skett i tidigare fall, ersättningen för de rörliga tilläggsförmånerna å lönen anpassas enligt grunderna för statliga tilläggsförmåner på så sätt att Odevalls lön omräknades till lön, varå utginge 31 procent å högst 6 000 kronor för år. Grundlönen skulle i enlighet därmed bliva $(7\ 200 + 1\ 800 = 9\ 000; 9\ 000 - 31\ \% \times 6\ 000 =)$ 7 140 kronor.

Vid övertagandet av kostnaderna för Odevalls pensionering borde Odevall

bibehållas vid sin delaktighet i Sveriges kommunalanställdas pensionskassa mot att statsverket till kassan årligen inbetalade den fastställda pensionsavgiften. Det till Odevall utgående ersättningsbeloppet borde i anslutning härtill minskas med belopp, som motsvarade på honom belöpande del av pensionsavgiften.

På grund av vad sålunda anförts skulle statsverkets årliga kostnader för Odevall intill den tidpunkt, då han uppnådde 67 års ålder komma att utgöra (7 140 + 1 224 + 7 000 + 3 876: 01 — 1 036: 72) 18 203: 29 kronor jämte rörligt tillägg och kristillägg å 6 000 kronor enligt för statens befattningshavare gällande grunder. Såsom villkor för åtnjutande av den föreslagna ersättningen syntes dock böra gälla, att Odevall icke överginge till ordinarie befattning i statens tjänst eller utsåges till kommunalborgmästare i Vimmerby eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat. Ersättningsbeloppen borde anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Stadsfullmäktige hava härefter vid sammanträde den 17 april 1947 beslutat hemställa att staden måtte befrias från skyldighet att utgiva lösen till de tingshusbyggnadsskyldige för vinnande av andel i tingslagets tillgångar.

Departements-
chefen.

Av utredningen i ärendet framgår, att domstols- och magistratsgöromålen i staden Vimmerby icke kunna inom en överskådlig framtid bereda sysselsättning åt en rådhusrätt med tre lagfarna ledamöter. Med hänsyn till den organisation av rådhusrätterna, som förutsattes i nya rättegångsbalken, bör därför stadens egen jurisdiktion upphöra. Det är också min avsikt föreslå Kungl. Maj:t att, med stöd av 2 § förenämnda lag den 17 juni 1932, utfärda förordnande om rådhusrättens upphörande och stadens förenande i judiciellt avseende med Sevede och Tunaläns domsaga. Föreningen synes böra komma till stånd samtidigt med rättegångsreformens ikraftträdande den 1 januari 1948. Innan beslut härom kan meddelas, måste emellertid, på grund av andra stycket i nyssnämnda lagrum, riksdagens samtycke utverkas till att statsverket övertager stadens avlönings- och pensionsförpliktelser gentemot borgmästaren Odevall, vars tjänst vid rådhusrättens upphörande kommer att indragas. Mot vad statskontoret anfört i denna fråga har jag intet annat att erinra än att ersättningen för tilläggsförmånerna bör anpassas efter de ändrade bestämmelser beträffande dylika förmåner till statliga befattningshavare, som äro avsedda att tillämpas från och med den 1 juli 1947. Detta bör ske på så sätt att borgmästaren Odevalls lön omräknas till lön, varå, intill ett belopp av 6 000 kronor, utgår rörligt tillägg enligt de ändrade bestämmelserna om dylikt tillägg. Med utgångspunkt från ett rörligt tillägg av 6 procent och från kristilläggets bortfallande skulle grundlönen bliva (7 200 + 1 800 = 9 000; 9 000 — 6 % × 6 000 =) 8 640 kronor. Odevalls fasta ersättning intill fyllda 67 års ålder skulle sålunda uppgå till avrundat (8 640 + 1 224 + 7 000 — 1 036: 72 =) 15 828 kronor.

Någon ersättningskyldighet i övrigt för statsverket gentemot staden på grund av landsrättsförläggningen uppkommer icke.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid utfärdandet av verkställighetsföreskrifter i anledning av stadens landsrättsförläggning avgöra huruvida staden bör åläggas ersättningskyldighet för vinnande av delaktighet i tingslagets tillgångar.

Under åberopande av det anförda får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att till borgmästaren i Vimmerby Ragnar Fredrik Odevall må från och med den dag, då föreskrift om stadens för- enande i judiciellt avseende med Sevede och Tunaläns domsaga träder i kraft, intill dess Odevall uppnår 67 års ålder, från allmänna indragningsstaten utbetalas årlig ersättning med 15 828 kronor jämte rörligt tillägg å 6 000 kronor enligt de för statliga befattningshavare från och med den 1 juli 1947 gällande grunder, dock att, därest Odevall skulle övergå till ordinarie befattning i statens tjänst eller utses till kommunal- borgmästare i Vimmerby eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat, han ej vidare skall vara i åtnjutande av berörda gottgörelse;

dels ock att från och med dagen för landsrättsförläggningens ikraftträdande må till Sveriges kommunalanställdas pensionskassa från allmänna indragningsstaten för Odevall årligen, intill dess han uppnår 67 års ålder eller skyldighet att erlägga pensionsavgift för honom eljest bortfaller, erläggas dylik avgift med 3 876 kronor 1 öre.

3:o.

Trosa hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 1 133 personer. Staden omgives av Jönåkers, Rönö och Hölebo tingslag av Nyköpings domsaga, som dessutom består av Daga tingslag. Domsagan hade vid nyssnämnda tidpunkt 40 396 invånare, därav 32 704 inom förstnämnda och 7 692 inom sistnämnda tingslag. Jönåkers, Rönö och Hölebo tingslag har tingsställe i eget i Nyköping beläget tingshus, däri jämväl domsagens kansli är inrymt. Daga tingslag har tingsställe i eget tingshus i Gnesta. I vardera tingslaget hållas årligen tio allmänna tingssammanträden.

Rådhusrätten och magistraten i Trosa består av, förutom borgmästaren, två rådmän, vilka icke behöva vara lagfarna. Borgmästare i staden är för närvarande Carl Henry Efraim Anckarman, som är född år 1889 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1926. Borgmästaren är skyldig avgå ur tjänsten med pension vid 70 års ålder. Skyldighet för honom att övergå till annan befattning hos staden har däremot icke stadgats. Framhållas må emellertid, att Anckarman, som avlagt juris kandidatexamen, innehar föreskriven kompetens för att kunna utses till kommunalborgmästare. — De två rådmansbefattningarna äro tillsatta allenast på förordnande.

Borgmästaren Anckarman uppbär en årlig lön av 6 000 kronor jämte två ålderstillägg å vartdera 500 kronor eller sålunda tillhopa 7 000 kronor. Å sistnämnda belopp utgår rörligt tillägg enligt det s. k. ramavtalet med för närvarande 25,7 procent. Från och med den 1 januari 1945 utgår även — intill dess levnadskostnadstalet enligt 1914 års indexserie nedgått till 200 — ett särskilt tillägg å 700 kronor, utgörande 10 procent å grundlönen och ålderstilläggen. I ersättning för inteckningsförnyelsernas avskaffande uppbär Anckarman ett årligt belopp av 100 kronor. Efter boupptecknings- och arvskiftesprovisionernas bortfallande har Anckarman av staden under sin återstående livstid tillerkänts kompensation för dessa inkomster med 800 kronor årligen. Intill uppbördsförfarandets omläggning var Anckarman även kronokassör, vilken syssla sedan gammalt varit förenad med borgmästartjänsten. Sedan denna tjänst indragits, har Anckarman tillerkänts kompensation för härigenom minskade inkomster med ett belopp av 1 436 kronor 9 öre årligen så länge han kvarstår i stadens tjänst. Borgmästaren uppbär vidare sportelinkomster, vilka — med bortseende från boupptecknings- och arvskiftesprovision ävensom sportler av kronokassörstjänsten samt efter avdrag av vissa kostnader i och för tjänsten — under åren 1942—1946 i medeltal kunna beräknas ha uppgått till 2 079 kronor årligen. I lönestaten har föreskrivits att, om på grund av ändrad lagstiftning sportlerna skulle helt indragas, staden skulle ersätta borgmästaren för mistade sportler med 1 200 kronor årligen. Magistraten, som är utmättningsman i staden, har med stöd av 23 § 1. promulgationslagen till utsökningslagen satt borgmästaren Anckarman till utmättningsman i sitt ställe. I denna egenskap uppbär Anckarman arvode, som i samband med bestämmandet av ersättningen för mistade förmåner såsom kronokassör höjts från 600 till 1 400 kronor. Slutligen har Anckarman vissa smärre inkomster av bisysslor, varom i detta sammanhang icke är fråga.

Borgmästaren Anckarmans nuvarande årliga inkomster kunna sålunda beräknas till (7 000 + 700 + 2 079 + 100 + 800 + 1 436:09 + 1 400) 13 515 kronor 9 öre jämte dyrtidstillägg å 7 000 kronor enligt ramavtalets bestämmelser.

Jämlikt 10 § i ovannämnda av Kungl. Maj:t fastställda lönestat skall borgmästaren Anckarman efter fyllda 70 år vara skyldig avgå från sin befattning, om årlig pension beredes honom. För pensioneringen skall i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension, därvid pensionen skall grundas å det i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) för manlig tjänsteman i 16:e lönegraden angivna pensionsunderlaget. För borgmästaren föreligger skyldighet att till stadens kassa erlægga pensionsavgift i enlighet med vad som gällde för befattningshavare i sistnämnda lönegrad. Den 12 december 1944 godkände stadsfullmäktige i Trosa en den 30 november 1944 mellan Sveriges kommunaltjänstemannaförbund och stadens lönenämnd träffad överenskommelse, vari bekräftades, att borgmästarens tjänstepension skulle utgöra 5 724 kronor för år. Vidare tillförsäkrades borgmästaren familjepensionsrätt enligt

i överenskommelsen närmare angivna grunder. Sålunda skulle familjepensionen för efterlevande hustru ensam utgöra 2 400 kronor för år. Slutligen fastställdes i berörda överenskommelse, att borgmästarens pensionsavgifter med anledning av familjepensioneringens ordnande skulle fr. o. m. den 1 januari 1945 höjas och utgå med 6 % å slutlönen eller med 420 kronor per år, att Trosa stad skulle ansvara för att pensionsbeloppen utbetalades, att pensionsavgifterna skulle inbetalas till staden genom månatliga avdrag å avlöningen, att dessa medel skulle av staden fonderas samt att å pensionen skulle av staden utbetalas dyrtidstillägg enligt samma grunder som vid pensioneringstillfället gällde beträffande dyrtidstillägg å lön till stadens befattningshavare. Staden, som successivt insatt av Anckarman erlagda avgifter i sparbank, har icke själv avsatt några medel för dennes pensionering.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 har genom länsstyrelsens i Södermanlands län försorg utredning ägt rum rörande Trosas förenande i judiciellt avseende med Nyköpings domsaga. Utredningen, som verkställdes jämlikt 3 § förenämnda lag den 17 juni 1932 och särskilt behandlat de i samma paragraf angivna frågor, har jämlikt länsstyrelsens uppdrag utförts av t. f. kammarrådet Per Gavelius.

I sitt i mars 1947 avgivna utlåtande i ärendet har utredningsmannen — med utgångspunkt från att staden kommer att i judiciellt avseende förenas med förenämnda domsaga och ingå i Jönåkers, Rönö och Hölebo tingslag samt att statsverket vid rådhusrättens upphörande har att övertaga stadens förpliktelser gentemot borgmästaren Anckarman, vars tjänst för dylik händelse kommer att indragas — framlagt en tablå beträffande de ekonomiska verkningarna för staden av indelningsändringen. I denna hava upptagits stadens årliga kostnader, å ena sidan, vid bibehållande av rådhusrätten med nuvarande organisation och, å andra sidan, efter landsrättsförläggning. De förra har utredningsmannen beräknat till sammanlagt 22 167 kronor 33 öre och de senare till sammanlagt 15 320 kronor. Enligt tablå skulle staden sålunda genom att förenas med domsagan vinna en årlig besparing av 6 847 kronor 33 öre. Bland stadens utgifter efter landsrättsförläggning har utredningsmannen icke medräknat andel i tingshållningskostnaderna. Stadskassan skulle nämligen efter källskattesystemets genomförande icke åsamkas några direkta utgifter för sitt deltagande i tingshållningen. Beloppet skulle i stället komma att direkt uttagas från de skattskyldiga i staden. Efter förhållandet mellan antalet skattekröner i staden och i tingslaget i dess nuvarande omfattning skulle trosabornas årliga bidrag till tingshållningskostnaderna uppgå till omkring 1 200 kronor.

Statsverkets ersättningsskyldighet beträffande borgmästaren Anckarman borde enligt utredningsmannen omfatta samtliga dennes nu utgående löneförmåner.

Vidkommande sysslan som kronokassör har utredningsmannen anfört bland annat följande:

Kronokassörsbefattningen synes av ålder ha varit förenad med borgmästartjänsten. Vid vakansen å borgmästartjänsten efter det borgmästaren Fogelin avlidit förordnades stadsfiskalen Lind att för olika tidsperioder upprätthålla kronokassörstjänsten, uppenbarligen av den anledningen att det icke ansågs lämpligt att t. f. borgmästare erhöle det med befattningen förenade ansvaret. Den 18 december 1922 förordnades Lind emellertid, att tillsvärdare, till dess borgmästartjänsten komme att indragas eller bleve med ordinarie innehavare besatt, upprätthålla kronokassörstjänsten. Vid sitt tillträde av borgmästartjänsten övertog Anckarman tjänsten som kronokassör och uppbar de med densamma förenade avlöningsförmånerna utan särskilt beslut av vare sig magistraten eller stadsfullmäktige. Tjänsten synes för den skull vara en del av borgmästartjänsten eller fast förenad med densamma.

Borgmästarens fasta löneförmåner ha av utredningsmannen uppskattats till sammanlagt 13 806 kronor 9 öre. Å 7 000 kronor skulle utgå tillägg enligt ramavtalets bestämmelser med 25,7 %. En sålunda bestämd ersättning motsvarade borgmästaren Anckarmans yrkande. Enligt utredningsmannen borde dock det fasta beloppet med hänsyn till de låga kostnaderna för inkomsternas förvärvande skäligen avrundas till 13 700 kronor. — Statsverket hade också att övertaga stadens skyldigheter i fråga om pension till borgmästaren och hans familj. På grund därav borde borgmästaren till statsverket erlægga honom åliggande pensionsavgift. Såsom förutsättning för att statsverket övertog stadens skyldigheter mot borgmästaren i nu angivna hänseende syntes vidare böra gälla att de inbetalda fonderade pensionsavgifterna jämte upplupen ränta av staden överlämnades till statsverket. Detta syntes böra föreskrivas såsom villkor för statsverkets övertagande av skyldigheten.

Över utredningen i dess helhet hava yttranden avgivits av stadsfullmäktige i Trosa, de tingshusbyggnadsskyldige och häradsrätten i Jönåkers, Rönö och Hölebo tingslag, häradshövdingen i Nyköpings domsaga, länsstyrelsen i Södermanlands län samt Svea hovrätt.

Stadsfullmäktige hava vid sammanträde den 8 april 1947 tagit ställning till utredningen. Därvid hava fullmäktige förklarat sig i huvudsak intet ha att erinra mot utredningsmannens förslag till lösande av de problem, som uppstode vid stadens förenande med domsagan.

De tingshusbyggnadsskyldige ävensom häradsrätten ha intet haft att erinra emot att staden i judiciellt avseende förenas med domsagan.

Häradshövdingen har icke funnit den föreslagna indelningsändringen medföra sådana olägenheter för rättsskipningen i domsagan, att hinder borde möta för förslaget genomförande.

Länsstyrelsen har för sin del föreslagit att förordnande måtte utfärdas om rådhusrättens upphörande och stadens förenande i judiciellt avseende med Nyköpings domsaga samt Jönåkers, Rönö och Hölebo tingslag. Beträffande statsverkets ersättningskyldighet jämlikt 2 § 1932 års lag hänvisade länsstyrelsen till och åberopade vad utredningsmannen härom anfört.

Hovrätten har i sitt den 29 april 1947 avgivna utlåtande i ärendet

funnit utredningen i skilda hänseenden giva stöd för uppfattningen, att staden borde förenas med domsagan samt att detta borde ske samtidigt med nya rättegångsbalkens ikraftträdande. Under erinran att hovrätten i utlåtande den 8 december 1944 över ett inom justitiedepartementet av sådan anledning upprättat förslag till tingslagsindelning i rikets domsagor tillstyrkt en förening av domsagans tingslag med bibehållande av de nuvarande tingsstäl-lena, har hovrätten anfört, att någon ändring därutinnan icke påkallades genom Trosas införlivande med domsagan.

Beträffande den blivande indragningslönen till borgmästaren Anckarman har hovrätten ifrågasatt, huruvida icke denne som ersättning för mistade sportler borde vara skyldig åtnöjas med ett belopp av 1 200 kronor. Hovrätten ansåge även synnerligen tvivelaktigt, huruvida statsverket — på sätt utredningsmannen antagit — hade skyldighet att utgiva gottgörelse till Anckarman för den kompensation, som beviljats honom av staden för mistad av-löning såsom kronokassör, eller för det arvode, som han av staden åtnjöt såsom utmätningsman.

Statskontoret har den 9 maj 1947 avgivit infortrat utlåtande i ären-det, såvitt angår förpliktelser som må uppkomma för statsverket i händelse stadens egen jurisdiktion förklaras skola upphöra. Statskontoret har uttalat, att under angivna förutsättning statsverket hade att övertaga stadens förplik-telser beträffande borgmästaren Anckarman. I detta avseende har statskon-toret beräknat Anckarmans sammanlagda förmåner till — förutom tillägget enligt ramavtalets bestämmelser — 10 679 kronor. Härvid har statskontoret icke medräknat vare sig ersättningen för de med kronokassörssysslan för-enade inkomsterna eller arvodet såsom utmätningsman.

Under framhållande av att staden icke själv avsatt några medel för borg-mästarens pensionering har statskontoret anfört följande beträffande stats-verkets skyldighet att övertaga stadens pensionsförpliktelser gentemot Anckar-man.

Utredningsmannen har föreslagit, att såsom förutsättning för statsverkets övertagande av Anckarmans pensionering borde gälla, att de inbetalda fon-derade pensionsavgifterna jämte upplupen ränta överlämnades till statsverket. Statskontoret vill för sin del — särskilt med hänsyn till att beslutet om familje-pensioneringen fattades så sent som 1944 — förorda, att Anckarman bibehålles vid sin kommunala pensionsrätt mot att statsverket för framtiden årligen intill tidpunkten för inträffat pensionsfall ersätter staden med belopp motsvarande vad som i princip ankommit på denna att erlagga för Anckarmans pensionering eller dubbla pensionsavgifter för manliga tjänstemän i 16:e lönegraden enligt 1921 års förut omnämnda kungörelse. I anslutning härtill synes statsverket även böra till staden inbetala den på Anckarman belöpande pensionsavgiften, varvid det till Anckarman utgående ersättningsbeloppet bör minskas med motsvarande belopp.

Enligt statskontoret skulle sålunda statsverkets årliga kostnader för Anckar-man komma att utgöra, intill den tidpunkt då han uppnådde 70 års ålder, (10 679 — 420) 10 259 kronor jämte dyrtidstillägg å 7 000 kronor enligt ram-avtalets bestämmelser. För sin och sina efterlevandes pensionering hade

han att hålla sig till staden, dock att statsverket borde svara för de med eventuell pension följande tilläggsförmånerna. Härjämte hade statsverket för tiden intill 1959 att till Trosa stad utbetala ett årligt belopp av 1 260 kronor såsom bidrag till Anckarmans tjänste- och familjepensionering. Såsom villkor för åtnjutande av den föreslagna ersättningen syntes för Anckarman dock böra gälla, att denne icke överginge till ordinarie befattning i statens tjänst eller utsåges till kommunalborgmästare i Trosa eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt eller magistrat. Samtliga ersättningsbelopp borde anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Departements-
chefen.

Samma skäl som jag funnit motivera förut omnämnda städers förenande i judiciellt avseende med domsaga föreligga, enligt vad utredningen i förevarande ärende utvisar, beträffande staden Trosa. Jag ämnar alltså föreslå Kungl. Maj:t utfärda förordnande om rådhusrättens upphörande och stadens förenande i judiciellt avseende med Nyköpings domsaga. Indelningsändringen synes böra träda i kraft samtidigt med nya rättegångsbalken den 1 januari 1948. I följd härav bör — i enlighet med det förslag till tingslagsindelning i rikets domsagor som upprättats inom justitiedepartementet i anledning av processreformen och som i fråga om förevarande domsaga tillstyrkts av Svea hovrätt — gällande tingslagsindelning i domsagan upphävas och domsagan förklaras skola utgöra ett tingslag. De nuvarande tingsställena i Nyköping och Gnesta förutsätts härvid bibehållna.

Innan beslut om stadens förenande i judiciellt avseende med domsagan kan meddelas, måste, på grund av 2 § andra stycket 1932 års lag, riksdagens samtycke utverkas till att statsverket övertager stadens förpliktelser gentemot borgmästaren Anckarman. Statskontoret har icke ansett gottgörelse böra utgå av statsmedel för den ersättning staden berett Anckarman för mistade inkomster i anledning av kronokassörssysslans bortfallande, ej heller för arvodet såsom utmätningsman. Vad kronokassörsgöromålen angår är jag av samma uppfattning som statskontoret, enär här är fråga om en självständig tjänst, som icke är att hänföra till de befattningar, beträffande vilka statsverket jämlikt sagda lagrum har att övertaga stadens avlöningsförpliktelser. (Jfr prop. 1932 nr 206 s. 36.) Däremot anser jag ersättning böra utgå av statsmedel till Anckarman för arvodet såsom utmätningsman. Enligt kungörelsen den 30 december 1878 (nr 54) skall med tillsättande av stadsfogdetjänsten i Trosa anstå, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar. Utmätningmannens befattning skall under anståndstiden utövas av magistraten. Med stöd av 23 § 1. promulgationslagen till utsökningslagen har magistraten satt borgmästaren Anckarman i sitt ställe såsom utmätningsman, vilket beslut godkänts av länsstyrelsen den 5 oktober 1933. Ändring härutinnan torde icke hava ifrågasatts, därest rådhusrätten bibehållits. I övrigt har jag intet att erinra mot statskontorets förslag. Ersättning skulle sålunda utgå med (7 000 + 700 + 2 079 + 100 + 800 + 1 400 — 420) 11 659 kronor, vilket belopp emellertid, för erhållande av ett med 12 jämnt delbart belopp, bör jämkas till 11 664 kronor. Å 7 000 kronor torde vidare utgå tillägg i enlighet med ramavtalets

bestämmelser. Den sålunda föreslagna ersättningen understiger vad Anckarman yrkat.

Någon ersättningsskyldighet för statsverket på grund av 2 § sista stycket i 1932 års lag kan icke ifrågakomma.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att till borgmästaren i Trosa Carl Henry Efraim Anckarman må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Nyköpings domsaga träder i kraft, intill den tidpunkt då han uppnår 70 års ålder från allmänna indragningsstaten utbetalas årlig ersättning med 11 664 kronor jämte tillägg å ett belopp av 7 000 kronor enligt det s. k. ramavtalets bestämmelser, dock att, därest Anckarman skulle övergå till ordinarie befattning i statens tjänst eller utses till kommunalborgmästare i Trosa eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat, han ej vidare skall vara i åtnjutande av berörda gottgörelse;

dels att från och med dagen för landsrättsföreläggningens ikraftträdande må till Trosa stad från allmänna indragningsstaten för Anckarman årligen, intill dess han uppnår 70 års ålder eller skyldighet att erlægga pensionsavgift för honom eljest bortfaller, erläggas dylik avgift med 1 260 kronor;

dels ock att till staden må från allmänna indragningsstaten årligen under borgmästaren Anckarmans efter inträffat pensionsfall återstående livstid utbetalas ersättning med belopp motsvarande vad staden, i enlighet med de grunder som vid pensioneringstillfället gälla beträffande dyrtidstillägg å lön till stadens befattningshavare, kan komma att tillerkänna Anckarman i tilläggsförmåner å pensionen.

4:o.

Askersund hade den 1 januari 1946 2 175 invånare. Staden är centralort för Sundbo härad inom Hallsbergs tingslag av Västernärkes domsaga. Domsagan, som dessutom består av Edsbergs tingslag, hade vid nyssnämnda tidpunkt 48 916 invånare, varav 37 350 inom förstnämnda och 11 566 inom sistnämnda tingslag. Domsagans kansli är förlagt till Örebro. Hallsbergs tingslag har tingsställe dels i eget tingshus i Hallsberg dels ock i Askersund, där särskilda lokaler för ändamålet förhyras. Edsbergs tingslag har tingsställe i eget tingshus i Fjugesta. För närvarande hållas årligen allmänna tingssammanträden till ett antal av femton i Hallsbergs tingslag och tio i Edsbergs tingslag. Av sammanträdena med Hallsbergs tingslags häradsrätt hållas tio å tingsstället i Hallsberg och återstående fem å tingsstället i Askersund.

Rådhusrätten och magistraten i Askersund består av, förutom borgmästaren, två rådmän och en extra rådmän, vilka icke behöva vara lagfarna. Borgmästare i staden är för närvarande Knut Gunnar Casimir Bretzner, som är född år 1880 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1913. Skyldighet för honom att vid viss ålder avgå från tjänsten föreligger icke. Ej heller har i hans fullmakt inryckts föreskrift om skyldighet att övergå till annan tjänst hos staden. Med hänsyn till hans ålder synes sådan övergång för övrigt icke kunna komma i fråga, ehuru han innehar föreskriven kompetens för att kunna utses till kommunalborgmästare. — Befattningarna såsom rådmän respektive extra rådmän äro tillsatta allenast på förordnande.

Borgmästaren Bretzners årliga löneförmåner från staden bestå av grundlön 1 500 kronor, tjänstgöringspenningar 1 000 kronor, tre ålderstillägg å vardera 400 kronor, ersättning för lönejord 1 000 kronor och fast dyrtidstillägg 1 500 kronor, eller tillhopa 6 200 kronor. Å sistnämnda belopp utgå rörligt tillägg och kristillägg enligt de för statens befattningshavare gällande grunder. Dessutom åtnjuter borgmästaren sportler, vilka — efter avdrag av vissa kostnader i och för tjänsten — kunna beräknas hava under åren 1942—1946 i medeltal uppgått till 2 314 kronor för år. Borgmästaren är icke tillförsäkrad pension.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 har genom länsstyrelsens i Örebro län försorg utredning ägt rum rörande Askersunds förenande i judiciellt avseende med Västernärkes domsaga. Utredningen, som verkställdes jämlikt 3 § förenämnda lag den 17 juni 1932 och särskilt behandlat de i nämnda paragraf angivna frågor, har jämlikt länsstyrelsens uppdrag utförts av häradsskrivaren J. Engqvist.

I sitt den 12 februari 1947 dagtecknade utlåtande i ärendet har utredningsmannen anfört, att förutsättningarna för stadens förläggande under landsrätt jämlikt 2 § i 1932 års lag uppenbarligen vore för handen. Staden syntes böra förenas med Västernärkes domsaga från och med den 1 januari 1948. Med utgångspunkt från att staden med anledning härav komme att ingå i Hallsbergs tingslag samt att statsverket vid rådhusrättens upphörande hade att övertaga stadens förpliktelser beträffande borgmästaren Bretzner, vars tjänst för dylik händelse komme att indragas, har utredningsmannen framlagt en tablå beträffande de ekonomiska verkningarna för staden av indelningsändringen. I denna hava upptagits, å ena sidan, kostnadsminskningar och, å andra sidan, kostnadsökningar i anledning av förändringen. De förra har utredningsmannen beräknat till sammanlagt 14 495 kronor och de senare till sammanlagt 15 870 kronor. Enligt tablå skulle staden sålunda genom att förenas med domsagan åsamkas en årlig merutgift av 1 375 kronor. Skyldighet att utgiva lösen för vinnande av delaktighet i tingslagets tillgångar borde icke åläggas staden.

Någon förändring beträffande förläggningsorterna för Hallsbergs tingslags tingsställen och domsagans kansli syntes enligt utredningsmannen icke påkallad i och för sig av den ifrågasatta indelningsändringen. I fråga om lokaler för häradsrättens sammanträden i Askersund har utredningsmannen anfört följande.

Frågan om lämplig lokal för häradsrättens sammanträden i Askersund är svävande. För närvarande förhyres tingslokal i staden, vilken lokal är inrymd i en fastighet tillhörig ett enskilt konsortium. Kostnaden bestrides icke av hela tingslaget utan av de tingshusbyggnadsskyldiga i förutvarande Sundbo härads tingslag. Till lokalen hörande utrymmen kunna dock icke, efter vad härads hövdingen i domsagan framhållit, anses tillräckliga och icke heller tidsenliga. Ett förslag, att erforderliga lokaler borde kunna upplåtas i stadens rådhus, har avvisats av stadens representanter med motivering att utrymmena därstädes icke vore lämpliga för tingslagets behov. Nämnda tingshusbyggnadsskyldiga hava därför gjort det uttalandet, att en ny tingshusbyggnad borde uppföras i staden för en kostnad av 150 000 à 200 000 kronor.

För egen del anser jag, att en sådan nybyggnad ej bör komma till utförande, i varje fall icke under nu rådande förhållanden. Därest särskilt tingsställe i Askersund kommer att finnas även enligt den nya rättegångsordningen, avsett för och bekostat av allenast kommunerna inom Sundbo härad ävensom Askersunds stad, synes nuvarande anordning med förhyrning av tingslokal åtminstone tillsvidare böra bibehållas. Det torde icke heller vara ogörligt att med vederbörande fastighetsägare få en överenskommelse till stånd om erforderlig utvidgning och restaurering av de nu disponerade lokalerna mot skälig förhöjning i hyresbeloppet, som för närvarande utgör 2 400 kronor.

I anledning av önskemål från stadens sida om särskild inskrivningsdomare för staden, eventuellt jämte närliggande del av domsagan, har utredningsmannen även ingått på detta spörsmål. I överensstämmelse med den mening som härutinnan under utredningen uttalats av härads hövdingen i domsagan har utredningsmannen för sin del funnit övervägande skäl tala emot en sådan anordning. Däremot syntes det utredningsmannen kunna ifrågasättas, huruvida icke med hänsyn till stadens samt kommunernas inom Sundbo härad tämligen avskilda läge från kansliorten särskilda inskrivningsdagar borde hållas i Askersund för denna del av domsagan.

Över utredningen i dess helhet hava yttranden avgivits av stadsfullmäktige i Askersund, Hallsbergs tingslags häradsrätt, länsstyrelsen i Örebro län samt Svea hovrätt.

Stadsfullmäktige — som icke uttalat sig i huvudfrågan — ha i sitt utlåtande tillstyrkt de tingshusbyggnadsskyldiges förslag om uppförande av en ny tingshusbyggnad i staden för en kostnad av 150 000 à 200 000 kronor så snart förhållandena det medgäve. Fullmäktige ansåge vidare synnerligen önskvärt att särskild inskrivningsdomare förordnades för staden och eventuellt övriga kommuner inom Sundbo härad samt att kommunalborgmästaren, därest denne vore juridiskt utbildad, förordnades till inskrivningsdomare.

Häradsrätten har förklarat sig intet hava att erinra mot att staden från och med den 1 januari 1948 förenas med domsagan. I likhet med vad utredningsmannen anfört vore i anledning härav någon ändring ej erforderlig beträffande förläggningssorterna för tingslagets tingsställen och domsagokansliet. Den nuvarande förhyrda tingslokalen i Askersund kunde med tanke på en blivande sammanslagning och på den nya processordningens tillämp-

ning icke anses fullt ändamålsenlig. Anordningen med förhyrning av tingslokal borde dock försöksvis tills vidare bibehållas, då det ej syntes uteslutet att anskaffa vidgat utrymme i den fastighet där tingslokal för närvarande förhyrdes. Häradsrätten avstyrkte stadens hemställan om särskild inskrivningsdomare. Icke heller funne häradsrätten erforderligt att efter landsrättsförläggningens ikraftträdande särskild inskrivningsdag å annan ort än domsagens kansliort hölles för staden med närliggande del av domsagan.

L ä n s s t y r e l s e n har instämt i häradsrättens yttrande.

I sitt den 24 mars 1947 avgivna utlåtande har hovrätten förklarat utredningen i skilda hänseenden giva stöd för uppfattningen att staden borde förenas med domsagan samt att detta borde ske samtidigt med nya rättegångsbalkens ikraftträdande. Indelningsändringen borde sålunda enligt hovrättens mening icke uppskjutas i avvaktan på att frågan om lokaler för häradsrätten i Askersund löstes. Någon ändring med avseende å Hallsbergs tingslags nuvarande tingsställen och domsagens kansli funne hovrätten icke påkallad av indelningsändringen. Hovrätten ville dock i sammanhanget erinra, att hovrätten i sitt yttrande över en inom justitiedepartementet upprättad promemoria angående tingslagsindelning m. m. i samband med nya rättegångsbalkens ikraftträdande förordat sammanslagning av domsagens tingslag, dock med bibehållande av de nuvarande tingsställena. I likhet med häradsrätten avstyrkte hovrätten de framkomna förslagen om särskild inskrivningsdomare och särskild inskrivningsdag å annan ort än domsagens kansliort.

Vidkommande slutligen de ekonomiska verkningarna för staden av dess förening med domsagan har hovrätten erinrat hurusom enligt utredningsmannen förändringen för staden skulle medföra en årlig kostnadsökning av omkring 1 400 kronor. Denna beräkning vore grundad på rådhusrättens nuvarande organisation. Om emellertid hänsyn tagits icke till stadens nuvarande kostnader för rättsvården utan till de utgifter, som skulle krävts för en rådhusrätt med tre lagfarna domare enligt nya rättegångsbalkens bestämmelser, skulle en jämförelse säkerligen ha visat, att landsrättsförläggningen komme att medföra besparing för staden.

Statskontoret har den 15 april 1947 avgivit utlåtande i ärendet, såvitt angår den ersättningskyldighet som jämlikt 2 § i 1932 års lag må uppkomma för statsverket i händelse stadens egen jurisdiktion förklaras skola upphöra. Statskontoret har därvid i likhet med utredningsmannen funnit, att sådan skyldighet endast kunde uppkomma med avseende å borgmästaren Bretzner. Ersättningen till denne borde bestämmas till (6 200 + 2 314) 8 514 kronor årligen jämte rörligt tillägg och kristillägg å 6 200 kronor enligt de för statens befattningshavare gällande grunder. Nämda ersättning skulle anvisas att utgå från allmänna indragningstaten.

*Departements-
chefen.*

Icke heller i Askersund kunna enligt vad den föreliggande utredningen utvisar domstols- och magistratsgöromålen bereda sysselsättning åt en rådhusrätt med den organisation som förutsattes i nya rättegångsbalken. Stadens

egen jurisdiktion bör sålunda upphöra. Det är också min avsikt föreslå Kungl. Maj:t att, med stöd av 2 § förenämnda lag den 17 juni 1932, utfärda förordnande om rådhusrättens upphörande och stadens förenande i judiciellt avseende med Västernärkes domsaga. Föreningen synes böra komma till stånd samtidigt med rättegångsreformens ikraftträdande den 1 januari 1948. I följd härav bör — i enlighet med det förslag till tingslagsindelning i rikets domsagor som upprättats inom justitiedepartementet i anledning av samma reform och som i fråga om förevarande domsaga tillstyrkts av Svea hovrätt — gällande tingslagsindelning i domsagan upphävas och domsagan förklaras skola utgöra ett tingslag. Domsagans nuvarande tingsställen och kansliort böra dock bibehållas. Vad angår tingsstället i Askersund torde, enligt vad i ärendet synes framgå, erforderliga lokaler åtminstone tillsvidare kunna alltjämt förhyras i staden.

Vidkommande stadens hemställan om särskild inskrivningsdomare ävensom den av utredningsmannen ifrågasatta anordningen med särskild inskrivningsdag för staden och Sundbo härad delar jag häradsrättens och hovrättens mening att ingendera anordningen är erforderlig. Framhållas bör i detta sammanhang, att häradsrätten efter nya rättegångsbalkens ikraftträdande kommer att sammanträda oftare än vad nu är fallet. För befolkningen i staden och Sundbo härad medför detta utökade möjligheter till personlig kontakt med domstolens personal. — Någon ersättnings skyldighet bör icke åläggas staden för vinnande av delaktighet i Sundbo härads tingshusbyggnadsskyldiges tillgångar.

Innan beslut om stadens förenande i judiciellt avseende med domsagan kan meddelas, måste på grund av 2 § andra stycket i 1932 års lag, riksdagens samtycke utverkas till att statsverket övertager stadens förpliktelser gentemot borgmästaren Bretzner. Mot vad statskontoret härutinnan anfört har jag intet annat att erinra än att ersättningen för tilläggsförmånerna bör anpassas efter de ändrade bestämmelser beträffande dylika förmåner till statliga befattningshavare, som äro avsedda att tillämpas från och med den 1 juli 1947. Detta bör ske på så sätt att borgmästaren Bretzners lön omräknas till lön, varå utgår rörligt tillägg enligt de ändrade bestämmelserna. Med utgångspunkt från ett rörligt tillägg av 6 procent och från kristilläggets bortfallande skulle borgmästarens fasta löneförmåner bliva 7 662 kronor. Då vidare de statliga lönerna från och med den 1 juli 1947 komma att utgå i jämna krontal per månad, bör sagda belopp höjas till 7 668 kronor för erhållande av ett med 12 jämnt delbart belopp. Av samma skäl bör den beräknade sportelinkomsten höjas från 2 314 till 2 316 kronor. Bretzners fasta ersättning skulle sålunda uppgå till $(7\ 668 + 2\ 316 =) 9\ 984$ kronor. Enär Bretzner icke är skyldig avgå från tjänsten vid viss ålder, bör ersättningen utgå under hans återstående livstid.

Utredningsmannen har beräknat att staden genom att förenas med domsagan kommer att åsamkas en årlig förlust av 1 375 kronor, vilken beräkning grundats på rådhusrättens nuvarande organisation. Enligt min mening bör emellertid hänsyn i stället tagas till de utgifter, som skulle krävts för en råd-

husrätt med tre lagfarna ledamöter enligt nya rättegångsbalkens bestämmelser. Då en ekonomisk jämförelse med denna utgångspunkt, såsom hovrätten erinrat, uppenbarligen skulle utvisat att stadens förläggande under landsrätt kommer att medföra vinst för staden, torde ersättningsskyldighet för statsverket jämlikt 2 § sista stycket i 1932 års lag icke kunna ifrågakomma.

Under åberopande av det anförda får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till borgmästaren i Askersund Knut Gunnar Casimir Bretzner må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Västernärkes domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under hans återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse med 9 984 kronor jämte rörligt tillägg å 7 668 kronor enligt de för statliga befattningshavare från och med den 1 juli 1947 gällande grunder.

5:o.

Lindesberg hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 4 801 personer. Staden omgives av Lindes domsaga, som vid samma tidpunkt hade 30 206 invånare. Domsagan består av ett tingslag och har tingsställe i eget i Lindesberg beläget tingshus, vari jämväl domsagens kansli är inrymt. I domsagan hållas för närvarande tjugo allmänna tingssammanträden årligen.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 6 december 1946 pågår utredning rörande uppdelning av den Lindes domsaga angränsande Nora domsaga, eventuellt i samband med omreglering av granndomsagornas områden.

Rådhusrätten och magistraten i Lindesberg består av, förutom borgmästaren, tre rådmän, vilka icke behöva vara lagfarna. Borgmästare i staden är för närvarande Magnus Månsson Sjölin, som är född år 1880 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1907. Den ena av de tre rådmantjänsterna är tillsatt allenast på förordnande. De båda övriga innehavas av Fredrik Hjalmar Wijkström, född år 1877, och Axel August Hygrell, född år 1874, vilka erhållit sina fullmakter respektive år 1914 och år 1919. Skyldighet att avgå från tjänsten vid viss ålder föreligger icke för vare sig Sjölin eller de båda rådmännen. Ej heller har i Sjölins fullmakt inryckts föreskrift om skyldighet för honom att övergå till annan tjänst hos staden. Med hänsyn till hans ålder synes sådan övergång för övrigt icke kunna komma i fråga, ehuru han innehar föreskriven kompetens att kunna utses till kommunalborgmästare.

Borgmästaren Sjölin åtnjuter för närvarande en årlig grundlön av 5 500 kronor jämte fyra ålderstillägg å vardera 500 kronor eller tillhopa sålunda 7 500 kronor. Å sistnämnda belopp utgår dyrtidstillägg med 31 procent eller 2 325 kronor för år. Borgmästaren åtnjuter även sportler, vilka — efter avdrag av vissa utgifter i och för tjänsten — under åren 1942—1946 i medeltal

uppgått till 6 520 kronor årligen. Borgmästaren Sjölin's samtliga löneförmåner kunna sålunda för närvarande uppskattas till $(7\,500 + 2\,325 + 6\,520)$ 16 345 kronor.

Envar av rådmännen Wijkström och Hygrell åtnjuter dels en årlig lön av 100 kronor jämte dyrtidstillägg därpå med 31 procent eller 31 kronor, dels ersättning med 100 kronor om året för indragen boupptecknings- och arvskiftesprovision, dels årlig ersättning med 12 kronor 33 öre för mistade bötesandelar, dels ock provision från stadens auktionskammare med belopp som under åren 1941—1945 i medeltal uppgått till 80 kronor för år. För envar av nämnda rådmän uppgå sålunda de sammanlagda löneförmånerna för närvarande till $(100 + 31 + 100 + 12:33 + 80)$ 323 kronor 33 öre.

Stadsfiskalstjänsten i staden innehaves av Nils August Ragnar Angel, som är född år 1891 och utnämmts år 1922.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 har genom länsstyrelsens i Örebro län försorg utredning ägt rum rörande Lindesbergs förenande i judiciellt avseende med förenämnda domsaga. Utredningen, som verkställdes jämlikt 3 § förenämnda lag den 17 juni 1932 och särskilt behandlat de i nämnda paragraf angivna frågor, har jämlikt länsstyrelsens uppdrag utförts av f. d. landssekreteraren Alb. Nisser.

Under utredningens gång hava de tingshusbyggnadsskyldige yrkat ersättning av staden för vinnande av delaktighet i tingslagets egendom, bestående av dels tingshusfastigheten dels ock å bank insatta medel, avsedda till en byggnadsfond. Ersättningsbeloppets storlek skulle bestämmas efter förhållandet mellan antalet skattekrönor i staden och i tingslaget eller, med någon jämkning nedåt, till 20 procent av tingslagets tillgångar, därvid de tingshusbyggnadsskyldiga avsett byggnadsfondens storlek vid tidpunkten för stadens uppgående i tingslaget. Staden har medgivit ersättningskravet endast såvitt angår byggnadsfonden.

I sitt den 14 mars 1947 dagtecknade utlåtande har utredningsmannen anförts, att varken stadens storlek eller rådhusrättens arbetsbörda nödvändiggjorde ett bibehållande av egen jurisdiktion för staden. Med utgångspunkt från att staden med anledning härav komme att ingå i gemensamt tingslag med Lindes domsaga samt att statsverket vid rådhusrättens upphörande hade att övertaga stadens förpliktelser gentemot befattningshavare, vilkas tjänster för dylik händelse komme att indragas, har utredningsmannen framlagt en tablå över de ekonomiska verkningarna för staden av dess förenande med domsagan. I tablåen hava upptagits, å ena sidan, genom förändringen besparade utgifter och nytillkommande inkomster samt, å andra sidan, genom densamma uppstående nya utgifter. De förra har utredningsmannen beräknat till sammanlagt 20 312 kronor, därest stadsfiskalstjänsten — såsom utredningsmannen närmast förordade — bibehölles, och 32 600 kronor, om samma tjänst vid landsrättsförläggningen indroges. Stadens kostnader efter indelningsändringen har utredningsmannen uppskattat till sammanlagt 22 099 kronor. Enligt utredningsmannen skulle staden sålunda genom att för-

enas med domsagan åsamkas en årlig merutgift av 1 787 kronor under förutsättning av stadsfiskalstjänstens bibehållande. Om däremot nämnda befattning i samband med stadens landsrättsförläggning indroges, skulle staden enligt utredningsmannen vinna en årlig besparing av omkring 10 000 kronor, enär statsverket för dylik händelse borde övertaga stadens förpliktelser ej blott gentemot borgmästaren Sjölin samt rådmännen Wijkström och Hygrell utan även beträffande stadsfiskalen Angel.

Beträffande frågan huruvida ersättningsskyldighet skall åläggas staden för vinnande av delaktighet i tingslagets tillgångar har utredningsmannen för sin del funnit att någon ersättning utöver vad staden medgivit icke bör ifrågakomma. — Att, såsom staden under utredningen påyrkat, förordna särskild inskrivningsdomare för staden vore icke erforderligt med hänsyn till att domsagens kansli för framtiden torde kvarbliva i staden.

Över utredningen i dess helhet hava yttranden avgivits av stadsfullmäktige i Lindesberg, Lindes domsagas häradsrätt, länsstyrelsen i Örebro län samt Svea hovrätt.

Stadsfullmäktige hava vid sammanträde den 20 mars 1947 — utan att yttra sig i huvudfrågan — beslutat vidhålla stadens ståndpunkt i frågorna om särskild inskrivningsdomare och om ersättningsskyldigheten gentemot tingslaget för delaktighet i dess tillgångar.

Häradsrätten har ej funnit anledning till erinran mot utredningsmannens förslag, i vad detsamma anginge häradsrätten.

Länsstyrelsen har förklarat sig instämma i utredningsmannens förslag beträffande såväl stadsfiskalstjänstens bibehållande som stadens ersättningsskyldighet gentemot tingslaget.

Hovrätten har avgivit utlåtande i ärendet den 17 april 1947. Hovrätten hade funnit utredningen i skilda hänseenden giva stöd för uppfattningen att staden borde förenas med domsagan samt att detta borde ske samtidigt med den nya rättegångsbalkens ikraftträdande. Hovrätten funne sig i sammanhanget böra erinra om att utredning för närvarande påginge om ändring av domsagoindelningen inom länet. Troligtvis komme den ifrågasatta domsagoregleringen att beröra Lindes domsaga. De förändringar beträffande domsagan, vilka då kunde genomföras, torde emellertid icke bliva sådana att de kunde föranleda ett annat bedömande i fråga om lämpligheten av Lindesbergs landsrättsförläggning. Hovrätten delade utredningsmannens uppfattning att anledning saknades att förordna särskild inskrivningsdomare för staden. Även i fråga om stadens ersättningsskyldighet för vinnande av delaktighet i tingslagets tillgångar anslöte sig hovrätten till utredningsmannens ståndpunkt.

Utredningsmannen hade beräknat, att landsrättsförläggningen skulle för staden medföra en årlig utgiftsökning av ungefär 1 800 kronor, därest stadsfiskalstjänsten — vilket hovrätten tillstyrkte — tillsvidare bibehölles. Därvid hade stadens kostnader för rättsvården beräknats enligt nuvarande rättegångsordning. Om emellertid hänsyn tagits till stadens utgifter för en rådhusrätt med tre lagfarna ledamöter enligt nya rättegångsbalkens bestämmelser, skulle

det tvivelsutan klart hava framgått att den nya organisationen bleve ekonomiskt fördelaktig för staden.

Statskontoret har den 30 april 1947 avgivit utlåtande i ärendet, såvitt angår förpliktelser som må uppkomma för statsverket i händelse stadens egen jurisdiktion förklaras skola upphöra. Statskontoret har uttalat, att under angivna förutsättning statsverket hade att övertaga stadens förpliktelser beträffande borgmästaren Sjölin samt rådmännen Wijkström och Hygrell.

Beträffande ersättningen till borgmästaren Sjölin har statskontoret föreslagit att, i anslutning till de ändringar beträffande grundlön och tilläggsförmåner, som äro avsedda att för statsförvaltningen genomföras från och med den 1 juli 1947, en omräkning av Sjölins fasta löneförmåner lämpligen borde ske. Med utgångspunkt från ett rörligt tillägg av 6 procent i stället för det nu utgående dyrtidstillägget av 31 procent, skulle, anser ämbetsverket, ersättningen för de fasta avlöningsförmånerna bestämmas till, efter jämkning till ett med 12 jämnt delbart belopp, 9 276 kronor. Då gottgörelse av statsmedel vidare borde utgå till Sjölin för mistade sportler med 6 520 kronor skulle sålunda den årliga ersättningen till denne uppgå till $(9\,276 + 6\,520)$ 15 796 kronor jämte rörligt tillägg å 9 276 kronor enligt de för statens befattningshavare efter den 1 juli 1947 gällande grunder.

På sätt föreslagits beträffande borgmästarens fasta löneförmåner skulle enligt statskontoret den till envar av rådmännen Wijkström och Hygrell utgående kontanta lönen bestämmas till 132 kronor, varå skulle utgå rörligt tillägg med 6 procent. Ersättning till envar av nämnda rådmän skulle sålunda utgå med $(132 + 100 + 12,33 + 80)$ 324 kronor 33 öre jämte rörligt tillägg å 132 kronor enligt för statliga befattningshavare efter den 1 juli 1947 gällande grunder.

De sålunda bestämda ersättningarna skulle utbetalas under vederbörandes återstående livstid och anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Såsom av utredningen framgår saknas förutsättningar för att organisera rådhusrätten och magistraten i Lindesberg med tre lagfarna ledamöter. Stadens egen jurisdiktion bör därför upphöra. Det är också min avsikt föreslå Kungl. Maj:t att, med stöd av 2 § förenämnda lag den 17 juni 1932, utfärda förordnande om rådhusrättens upphörande och stadens förenande i judiciellt avseende med Lindes domsaga. Anledning synes icke föreligga att uppskjuta ikraftträdandet av föreningen i avbidan på resultatet av den pågående utredningen angående omreglering av Nora domsaga, även om Lindes domsaga skulle komma att beröras av den ifrågasatta ändringen i domsagoindelningen. Staden bör sålunda förenas med Lindes domsaga samtidigt med nya rättegångsbalkens ikraftträdande den 1 januari 1948. Beträffande frågorna om förordnande av särskild inskrivningsdomare för staden och om skyldighet för staden att utgiva lösen för delaktighet i tingslagets tillgångar är jag av samma mening som utredningsmannen och hovrätten.

Innan förordnande om stadens förenande med domsagan kan meddelas, måste, på grund av 2 § andra stycket i 1932 års lag, riksdagens samtycke ut-

verkas till att statsverket övertager stadens förpliktelser beträffande borgmästaren Sjölin samt rådmännen Wijkström och Hygrell. Mot vad statskontoret härutinnan föreslagit har jag intet annat att erinra än att ersättningarna, för erhållande av med 12 jämnt delbara belopp, böra bestämmas till 15 792 kronor för Sjölin samt 324 kronor för envar av Wijkström och Hygrell.

Enligt utredningsmannens beräkningar skulle stadens förläggande under landsrätt för staden medföra en årlig utgiftsökning av omkring 1 800 kronor under förutsättning av stadsfiskalstjänstens bibehållande. Jag delar väl länsstyrelsens och hovrättens uppfattning att stadsfiskalstjänsten må kunna bibehållas tills vidare under den nuvarande innehavarens återstående tjänstetid. Vid sina beräkningar har utredningsmannen emellertid utgått från stadens nuvarande kostnader för rättsvården. Hade beräkningarna däremot gjorts med utgångspunkt från att staden vid bibehållen egen jurisdiktion efter den 1 januari 1948 på grund av nya rättegångsbalkens bestämmelser haft att organisera rådhusrätten med tre lagfarna ledamöter, skulle såsom hovrätten anført otvivelaktigt hava framgått att stadens förening med domsagan bleve ekonomiskt fördelaktigt för staden. På grund härav och då staden i varje fall på längre sikt — efter stadsfiskalstjänstens framtida indragning — enligt utredningsmannens beräkningar genom indelningsändringen skulle vinna en årlig besparing av omkring 10 000 kronor, kan ersättningsskyldighet jämlikt 2 § sista stycket i 1932 års lag icke anses föreligga för statsverket.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till borgmästaren i Lindesberg Magnus Månsson Sjölin samt rådmännen i samma stad Fredrik Hjalmar Wijkström och Axel August Hygrell må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Lindes domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig ersättning, till Sjölin med 15 792 kronor jämte rörligt tillägg å 9 276 kronor enligt de för statliga befattningshavare från och med den 1 juli 1947 gällande grunder samt till envar av Wijkström och Hygrell med 324 kronor jämte rörligt tillägg å 132 kronor enligt nyss angivna grunder.

6:o.

Ulricehamn hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 6 882 personer. Staden är centralort för Redvägs tingslag av Kinds och Redvägs domsaga, som dessutom består av Kinds tingslag. Invånarantalet i domsagan utgjorde vid samma tidpunkt 36 215 personer, därav 7 766 inom förstnämnda och 28 449 inom sistnämnda tingslag. Kinds tingslag har tingsställe i eget tingshus i Svenljunga, under det att Redvägs tingslag har tingsställe i eget i Ul-

ricehamn beläget tingshus, däri jämväl domsagans kansli är inrymt. I vardera tingslaget hållas årligen tio allmänna tingssammanträden och ett sammanträde med tremansnämnd.

Rådhusrätten och magistraten i Ulricehamn består av, förutom borgmästaren, tre icke lagfarna rådmän. Borgmästare i staden är för närvarande greve Carl Vilhelm Spens, som är född år 1872 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1908. Den ena av de tre rådmansbefattningarna är tillsatt allenast på förordnande. De båda övriga innehavas av Axel Nicolaus Jacobson, född år 1875, och John Gustaf Birger Ljungström, född år 1867, vilka erhållit sina fullmakter respektive år 1919 och år 1925. Skyldighet att vid viss ålder avgå från tjänsten eller att övergå till annan tjänst hos staden föreligger icke för någon av nämnda befattningshavare. Ehuru borgmästaren Spens innehar föreskriven kompetens att kunna utses till kommunalborgmästare, synes detta med hänsyn till hans ålder icke kunna komma i fråga.

Borgmästaren åtnjuter en årslön av 4 000 kronor, därå dyrtids- och kristillägg utgå enligt de grunder, som äro eller kunna bliva bestämda för befattningshavare vid statens oreglerade verk. Nämnda tillägg uppgingo år 1946 till 2 570 kronor. Vidare uppbär borgmästaren sportler, vilka — efter avdrag för vissa utgifter i och för tjänsten — under åren 1942—1946 i medeltal uppgått till 13 265 kronor årligen. I sistnämnda belopp ingå bland annat arvskiftes- och bouppteckningsprovision respektive, jämlikt stadsfullmäktiges beslut, ersättning för mistade sådana provisioner. Borgmästaren Spens' nuvarande årliga inkomster kunna sålunda beräknas till (4 000 + 2 570 + 13 265) 19 835 kronor.

Envar av rådmännen Jacobson och Ljungström åtnjuter en årlig grundlön av 80 kronor, därå dyrtids- och kristillägg enligt förutnämnda grunder under år 1946 utgingo med tillhoppa 37 kronor, samt ersättning för mistad arvskiftesprovision med 205 kronor 50 öre och för mistad bouppteckningsprovision med 1 518 kronor. Dessutom uppbära rådmännen auktionsprovision, som för envar av dem under åren 1942—1946 i medeltal uppgått till 303 kronor 73 öre för år. För envar av nämnda rådmän kunna sålunda de nuvarande årliga inkomsterna beräknas till (80 + 37 + 205:50 + 1 518 + 303:73) 2 144 kronor 23 öre.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 har genom länsstyrelsens i Älvsborgs län försorg utredning ägt rum rörande Ulricehamns förenande i judiciellt avseende med Kinds och Redvägs domsaga. Utredningen, som verkställdes jämlikt 3 § förenämnda lag den 17 juni 1932 och särskilt behandlat de i nämnda paragraf angivna frågor, har enligt länsstyrelsens uppdrag utförts av e. o. länsnotarien Åke Paulsson.

Under utredningens gång hava förhandlingar förts mellan staden och de tingshusbyggnadsskyldige i Redvägs tingslag beträffande frågan om skyldighet för staden att — därest densamma komme att införlivas med tingslaget — utgiva ersättning för vinnande av delaktighet i tingslagets egendom. Staden har därvid erbjudit sig att utgiva ett belopp av 26 000 kronor, under det

att de tingshusbyggnadsskyldige ansett ersättningen böra bestämmas till omkring 275 000 kronor.

I sitt den 15 januari 1947 dagtecknade utlåtande har utredningsmannen anført, att förutsättningar icke funnes att omedelbart eller inom en överskådlig framtid organisera rådhusrätten i Ulricehamn med tre lagfarna ledamöter. Stadens egen jurisdiktion borde sålunda upphöra. Med utgångspunkt från att staden med anledning härav komme att ingå i Redvägs tingslag samt att statsverket vid rådhusrättens upphörande hade att övertaga stadens förpliktelser beträffande borgmästaren Spens samt rådmännen Jacobson och Ljungström, vilkas tjänster för dylik händelse komme att indragas, har utredningsmannen framlagt en tablå beträffande de ekonomiska verkningarna för staden av indelningsändringen. I tablån hava upptagits, å ena sidan, besparade årliga utgifter och nytillkommande årliga inkomster samt, å andra sidan, nytillkommande årliga utgifter. De förra har utredningsmannen beräknat till sammanlagt 49 057 kronor och de senare till sammanlagt 22 778 kronor. Enligt tablån skulle staden sålunda genom indelningsändringen vinna en årlig besparing av 26 279 kronor. Bland stadens nytillkommande utgifter hava dock icke medräknats stadens andel i tingshållningskostnaderna, vilken utgift utredningsmannen ansett i stället ankomma på stadens skattskyldiga. Nämnda kostnader skulle för stadens vidkommande uppgå till 6 900 kronor årligen. Under alla förhållanden vore dock uppenbart, att någon ersättningsskyldighet för statsverket jämlikt 2 § sista stycket lagen om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende icke kunde uppkomma.

I fråga om statsverkets skyldighet att övertaga stadens förpliktelser gentemot borgmästaren samt rådmännen Jacobson och Ljungström har utredningsmannen uttalat, att då den i samtligas inkomster ingående posten dyrtids- och kristillägg utgjorde en mindre väsentlig del, ersättningarna borde fixeras till årliga belopp. Utredningsmannen ansåge skäligt, att de årliga ersättningsbeloppen bestämdes till, för borgmästaren 11 000 kronor samt för envar av Jacobson och Ljungström 1 500 kronor. — Borgmästaren och Ljungström hade vidare framställt anspråk på änkepension, borgmästaren med 2 000 kronor för år jämte dyrtidstillägg i likhet med stadens övriga pensionärer och Ljungström med 480 kronor för år. Även dessa pensioner borde, enligt utredningsmannen, bestridas av statsverket.

Över utredningen i dess helhet hava yttranden avgivits av stadsfullmäktige och magistraten i Ulricehamn, häradsrätterna i Kinds och Redvägs domsaga, länsstyrelsen i Älvsborgs län samt Göta hovrätt.

Stadsfullmäktige hava vid sammanträde den 18 mars 1947 tagit ställning till jurisdiktionsfrågan. Därvid hava fullmäktige motsatt sig stadens förläggande under landsrätt. Därest stadens egen jurisdiktion ändock skulle komma att upphöra, hemställde fullmäktige att kommunalborgmästaren måtte bliva överexekutor i staden. Fullmäktige anslöte sig till utredningsmannens uttalande att ersättningsskyldighet för statsverket jämlikt 2 § sista stycket i 1932 års lag icke kunde uppstå.

Magistraten har i sitt yttrande förklarat sig anse överexekutorsgöromålen i staden böra ankomma på länsstyrelsen.

I fråga om indragningslönernas storlek ha särskilda yttranden avgivits av borgmästaren Spens samt rådmännen Jacobson och Ljungström. Borgmästaren har — med förmälan att hans inkomst av tjänsten uppgått under åren 1941—1945 till i medeltal 18 547 kronor för år och under år 1946 till 21 498 kronor — förklarat sig åtnöjas med ett årligt belopp av 16 000 kronor jämte det dyrtidstillägg därå, som från och med nästa budgetår komme att gälla för statliga befattningshavare. Dyrtidstillägg enligt samma grunder borde utgå å hans hustrus pension efter honom. Envar av rådmännen har yrkat ersättning med 2 100 kronor för år.

Häradsrätterna ha intet haft att erinra mot stadens förenande med domsagan.

Länsstyrelsen har tillstyrkt att förordnande meddelas om stadens förenande i judiciellt avseende med domsagan. Länsstyrelsen ville icke motsätta sig att kommunalborgmästaren bleve överexekutor i staden. Det ålåde statsverket att övertaga skyldigheten att ersätta borgmästaren samt rådmännen Jacobson och Ljungström för mistade avlöningsförmåner. Envar av nämnda tre befattningshavare syntes berättigad till en årlig ersättning, beräknad efter årslönen från staden och medeltalet per år av vederbörandes sportelinkomster. Ersättningarna borde därför fastställas till de belopp, varmed vederbörande förklarar sig åtnöjas. Uppenbart vore, att sådan ersättning som avsåges i 2 § sista stycket i 1932 års lag icke kunde ifrågakomma. — Erforderligt vore slutligen att bestämmelser meddelades om den ersättning, som staden eventuellt skulle erlægga för andel i Redvägs tingslags egendom. Därest ersättning överhuvud taget skulle utgå, borde beloppet sättas väsentligt lägre än vad de tingshusbyggnadsskyldige begärt.

Hovrätten har avgivit infordrat utlåtande i ärendet den 22 april 1947. Däri har hovrätten funnit uppenbart, att domstols- och magistratsgöromålen i Ulricehamn icke kunde bereda sysselsättning åt en rådhusrätt med tre lagfarna ledamöter. På grund härav och då stadens förening i judiciellt avseende med domsagan vore ur alla synpunkter lämplig och särskilt påkallad av den nya rättegångsordningen, tillstyrkte hovrätten att föreningen komme till stånd från och med nya rättegångsbalkens ikraftträdande.

I fråga om statens ersättningsskyldighet gentemot borgmästaren och rådmännen Jacobson och Ljungström har hovrätten anfört följande.

Bland sportelinkomsterna för såväl borgmästaren som rådmännen förekommer bland annat ersättning för mistad arvskiftes- och bouppteckningsprovision, som tillerkänts dem genom stadsfullmäktiges beslut den 24 september 1935 och den 17 december 1943. Frågan huruvida ersättning för mistad arvskiftes- och bouppteckningsprovision bör anses utgöra sådan avlöningsförmån, vars förlust statsverket skall ersätta, har varit föremål för olika meningar. I ett nyligen avgjort fall (kungl. prop. 344/1946, statsutskottets utlåtande 264/1946) ha statsmakterna ansett, att förlusten av sådan ersättning bör av statsverket ersättas efter samma grunder som andra sportler, även om, såsom var förhållandet i det åsyftade fallet, ersättningen var bestämd

att utgå allenast så länge staden hade egen jurisdiktion. Visserligen är det nu föreliggande fallet såtillvida olika mot det vid 1946 års höstriksdag behandlade, att stadsfullmäktiges beslut, enligt vad hovrätten inhämtat, icke underställts Kungl. Maj:t för fastställelse. Då emellertid denna omständighet icke i och för sig torde vara av avgörande betydelse för frågan om ersättningsplikt för statsverket och de av stadsfullmäktige beviljade beloppen enligt vad borgmästaren upplyst bestämts efter medeltalsberäkning och en icke obetydlig reduktion, har hovrätten icke någon erinran mot att vid beräkning av befattningshavarnas avlöningsförmåner hänsyn tages även till ifrågavarande av stadsfullmäktige beviljade ersättning.

På grund av vad nu anförts och med utgångspunkt från de i utredningen lämnade uppgifterna synes ersättningen för mistade avlöningsförmåner kunna bestämmas i huvudsaklig överensstämmelse med befattningshavarnas yrkanden.

Enligt hovrätten kunde ersättningsskyldighet jämlikt 2 § sista stycket i 1932 års lag icke ifrågakomma. — Ersättning med högre belopp än 26 000 kronor borde icke åläggas staden för vinnande av andel i tingslagets tillgångar.

Statskontoret har den 6 maj 1947 avgivit infortrat utlåtande i ärendet, såvitt angår den ersättningsskyldighet som jämlikt 1932 års lag må uppkomma för statsverket i händelse stadens egen jurisdiktion förklaras skola upphöra. Statskontoret har därvid funnit, att sådan skyldighet gentemot staden endast kunde uppkomma med avseende å borgmästaren Spens samt rådmännen Jacobson och Ljungström.

Vidkommande ersättningen till borgmästaren Spens har statskontoret för sin del intet haft att erinra mot att densamma bestämdes i enlighet med dennes yrkanden. Ett bifall härtill torde nämligen knappast medföra större kostnader för statsverket än vad som skulle bliva fallet om Spens i stället tillförsäkrades ersättning med belopp, vartill hans mistade avlöningsförmåner uppginge. Statskontoret tillstyrkte alltså, att Spens av statsverket för sin återstående livstid tillerkändes ett årligt belopp av 16 000 kronor jämte rörligt tillägg enligt de för statens befattningshavare efter den 1 juli 1947 gällande grunder samt att vid hans frånfälle hans hustru komme i åtnjutande av en årlig pension å 2 000 kronor jämte rörligt tillägg därå enligt samma grunder. — Statskontoret tillstyrkte jämväl att envar av rådmännen Jacobson och Ljungström under deras återstående livstid tillerkändes en årlig gottgörelse av 2 100 kronor, då detta av dem yrkade belopp understeg deras nuvarande löneförmåner. — Samtliga ersättningsbelopp borde anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

*Departements-
chefen.*

Ej heller i fråga om Ulricehamn föreligga förutsättningar för rådhusrättens bibehållande efter nya rättegångsbalkens ikraftträdande. Jag ämnar alltså föreslå Kungl. Maj:t att, med stöd av 2 § i 1932 års lag, meddela förordnande om rådhusrättens upphörande och stadens förenande i judiciellt avseende med Kinds och Redvägs domsaga. Föreningen synes böra komma till stånd samtidigt med rättegångsreformens ikraftträdande den 1 januari 1948. Därvid

bör även — i enlighet med det förslag till tingslagsindelning i rikets domsagor som upprättats inom justitiedepartementet i anledning av samma reform och som i fråga om förevarande domsaga tillstyrkts av Göta hovrätt — gällande tingslagsindelning i domsagan upphävas och domsagan förklaras skola utgöra ett tingslag.

Innan beslut om stadens förenande i judiciellt avseende med domsagan kan meddelas, måste på grund av 2 § andra stycket i 1932 års lag, riksdagens samtycke utverkas till att statsverket övertager stadens förpliktelser gentemot borgmästaren Spens samt rådmännen Jacobson och Ljungström. Mot vad statskontoret härutinnan föreslagit har jag intet att erinra. Vad änkepensionen till Spens' hustru beträffar synes visserligen någon förpliktelse icke föreligga för staden i detta avseende, men i betraktande av att borgmästaren förklarat sig åtnöjas med en avsevärt lägre indragningslön än vartill han synes berättigad, anser jag skäligt att hans yrkande härom bifalles. Däremot anser jag mig icke kunna tillstyrka rådmannen Ljungströms under utredningen framställda anspråk på motsvarande förmån. Ej heller i förhållande till honom synes nämligen någon dylik skyldighet åvila staden.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med utfärdandet av verkställighetsföreskrifter i anledning av stadens förenande med domsagan avgöra frågan om storleken av det belopp, som staden bör åläggas utgiva för erhållande av andel i Redvägs tingslags tillgångar, ävensom frågan huruvida annan än länsstyrelsen bör vara överexekutor i staden.

Under åberopande av det anförda får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att till borgmästaren i Ulricehamn greve Carl Vilhelm Spens samt rådmännen i samma stad Axel Nicolaus Jacobson och John Gustaf Birger Ljungström må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Kinds och Redvägs domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse, till Spens med 16 000 kronor jämte rörligt tillägg enligt de för statliga befattningshavare från och med den 1 juli 1947 gällande grunder samt till envar av Jacobson och Ljungström med 2 100 kronor;

dels ock att till Spens' hustru må, därest och så länge hon överlever sin man, från allmänna indragningsstaten utbetalas pension med 2 000 kronor för helt år räknat jämte rörligt tillägg därå enligt samma grunder.

7:o.

Norrtälje hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 5 807 personer. Staden omgives av Mellersta Roslags domsaga, som vid samma tidpunkt hade 17 925 invånare. Domsagan, som består av ett tingslag, har tingsställe i eget

i Norrtälje beläget tingshus, däri jämväl domsagokansliet är inrymt. I domsagan hållas för närvarande tjugo allmänna tingssammanträden årligen.

För närvarande pågår utredning angående omreglering av vissa domsagor i Stockholms län. Enligt de i statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 6 december 1946 angivna direktiven för utredningen är densamma i första hand inriktad på en uppdelning av vardera av Södra Roslags och Södertörns domsagor i två domsagor. Därest härvid för vinnande av lämplig ny indelning så befinnes önskvärt, bör enligt direktiven jämväl en omreglering av de närbelägna Sollentuna och Färentuna, Stockholms läns västra och Mellersta Roslags domsagor tagas under övervägande.

Rådhusrätten och magistraten i Norrtälje består av, förutom borgmästaren, tre icke lagfarna rådmän. Borgmästare i staden är för närvarande Wilhelm Emanuel Hallin, som är född år 1876 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1912. Den ena av de tre rådmansbefattningarna innehaves av Josef Julius Nordin, som är född år 1876 och erhållit fullmakt å sin tjänst år 1926. Skyldighet att vid viss ålder avgå från tjänsten eller att övergå till annan befattning hos staden föreligger varken för borgmästaren Hallin eller rådmannen Nordin. Ehuru Hallin innehar föreskriven kompetens att kunna utses till kommunalborgmästare, synes detta med hänsyn till hans ålder icke kunna komma i fråga. — De båda övriga rådmansbefattningarna äro tillsatta allenast på förordnande.

Borgmästaren Hallin åtnjuter för närvarande en årlig grundlön av 5 200 kronor jämte tre ålderstillägg å vardera 500 kronor eller sålunda tillhopa 6 700 kronor. Därjämte uppbär borgmästaren dyrtidstillägg, vilket för närvarande utgår med 1 179 kronor för år. Slutligen åtnjuter borgmästaren sportler, vilka — efter avdrag av vissa utgifter i och för tjänsten — under åren 1941—1945 i medeltal uppgått till 6 665 kronor årligen.

Borgmästaren Hallins årliga löneförmåner kunna sålunda uppskattas till sammanlagt (5 200 + 1 500 + 1 179 + 6 665) 14 544 kronor. Emellertid har Hallin förklarat sig, i händelse av rådhusrättens upphörande, yrka en årlig ersättning av 12 000 kronor jämte rörligt tillägg enligt de för statliga befattningshavare efter den 1 juli 1947 gällande grunder.

Rådmannen Nordin uppbär ett årligt arvode av 400 kronor, därå dyrtids- eller annat tillägg icke utgår.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 har genom länsstyrelsens i Stockholms län försorg utredning ägt rum rörande Norrtäljes förenande i judiciellt avseende med Mellersta Roslags domsaga. Utredningen, som verkställdes jämlikt 3 § lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende och särskilt behandlat de i nämnda paragraf angivna frågor, har jämlikt länsstyrelsens uppdrag utförts av f. d. hovrättsrådet V. Petré.

Under utredningens gång har överenskommelse träffats mellan staden och de tingshusbyggnadsskyldige av innehåll att staden i händelse av landsrätts-

förläggning skall till de tingshusbyggnadsskyldige utgiva engångsersättning med 10 000 kronor för vinnande av delägarskap i tingslagets egendom.

I sitt den 6 februari 1947 dagtecknade utlåtande med tillägg därtill den 25 i samma månad har utredningsmannen anfört, att det vore uteslutet att domstols- och magistratsgöromålen i Norrtälje inom en överskådlig framtid kunde bereda sysselsättning åt en rådhusrätt med tre lagfarna ledamöter. Kungl. Maj:t ägde sålunda jämlikt 2 § i 1932 års lag meddela förordnande om rådhusrättens upphörande och stadens förenande med omgivande domsaga. Med utgångspunkt från att staden med anledning härav komme att ingå i gemensamt tingslag med Mellersta Roslags domsaga samt att statsverket vid rådhusrättens upphörande hade att övertaga stadens förpliktelser beträffande de befattningshavare, vilkas tjänster för dylik händelse komme att indragas, har utredningsmannen framlagt en tablå beträffande de ekonomiska verkningarna för staden av indelningsändringen. I tablån hava upptagits, å ena sidan, besparingar och, å andra sidan, nya utgifter i anledning av rådhusrättens upphörande. De förra har utredningsmannen beräknat till sammanlagt 24 565 kronor och de senare till sammanlagt 20 025 kronor. Staden skulle sålunda genom att förenas med domsagan vinna en årlig besparing av 4 540 kronor. Därest hänsyn även toges till det av staden medgivna lösensbeloppet 10 000 kronor, bleve ställningen emellertid omkastad. — I fråga om statsverkets ersättningsskyldighet gentemot borgmästaren Hallin, tillstyrkte utredningsmannen bifall till Hallins hemställan. Ersättningen borde utgå under Hallins återstående livstid.

Över utredningen i dess helhet hava yttranden avgivits av stadsfullmäktige i Norrtälje, Mellersta Roslags domsagas häradsrätt, länsstyrelsen i Stockholms län samt Svea hovrätt.

Stadsfullmäktige hava vid sammanträde den 25 februari 1947 tagit ställning till utredningen. Därvid hava fullmäktige i huvudsak tillstyrkt utredningsmannens förslag.

Häradsrätten har intet haft att erinra mot stadens förenande i judiciellt avseende med domsagan. Föreningen borde lämpligen komma till stånd samtidigt med nya rättegångsbalkens ikraftträdande den 1 januari 1948. Häradsrätten funne sålunda beklagligt, om den pågående utredningen angående omreglering av domsagorna inom länet skulle verka fördröjande på stadens förläggande under landsrätt.

Även länsstyrelsen har funnit utredningen otvetydigt giva vid handen, att en förening av staden med domsagan borde komma till stånd. Om möjligt borde detta ske samtidigt med nya rättegångsbalkens ikraftträdande.

Hovrätten har i sitt den 24 mars 1947 avgivna utlåtande förklarat sig dela länsstyrelsens mening att en förening av staden med domsagan borde äga rum och att detta borde ske samtidigt med nya rättegångsbalkens ikraftträdande. Hovrätten hade icke något att erinra mot utredningsmannens förslag i vad avsåge ersättningen till borgmästaren Hallin. Under erinran att

staden enligt utredningsmannens beräkningar genom indelningsändringen skulle göra en årlig besparing av omkring 4 500 kronor, har hovrätten anfört, att stadens ekonomiska vinst genom föreningen skulle framstått så mycket tydligare, om till grund för beräkningarna lagts icke stadens nuvarande kostnader för rättsvården utan de utgifter som skulle krävs för en rådhusrätt med tre lagfarna ledamöter enligt nya rättegångsbalkens bestämmelser.

Statskontoret har den 22 april 1947 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, såvitt avser förpliktelser som på grund av 2 § i 1932 års lag må uppkomma för statsverket, därest rådhusrätten i Norrtälje förklaras skola upphöra. I utlåtandet har statskontoret uttalat, att under angivna förutsättning skyldighet torde föreligga för statsverket att övertaga stadens förpliktelser gentemot borgmästaren Hallin och rådmannen Nordin. Beträffande ersättningen till Hallin hade ämbetsverket intet att erinra mot att denne i enlighet med sin hemställan under sin återstående livstid av statsverket tillerkändes ett årligt belopp av 12 000 kronor jämte rörligt tillägg enligt de bestämmelser, som efter den 1 juli 1947 komme att gälla för statens befattningshavare. Den av Hallin begärda ersättningen understeg det belopp, vartill hans nuvarande avlöningsförmåner kunde beräknas uppgå. Den årliga ersättningen till rådmannen Nordin syntes böra bestämmas till 400 kronor att utgå under hans återstående livstid. Ifrågavarande ersättningar borde anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

*Departements-
chefen.*

Rådhusrätts- och magistratsgöromålen i Norrtälje kunna uppenbarligen icke förväntas inom en överskådlig framtid giva sysselsättning åt en rådhusrätt med tre lagfarna ledamöter. Stadens egen jurisdiktion bör därför upphöra. Det är också min avsikt föreslå Kungl. Maj:t att, med stöd av 2 § förenämnda lag den 17 juni 1932, utfärda förordnande om rådhusrättens upphörande och stadens förenande i judiciellt avseende med Mellersta Roslags domsaga. Då anledning saknas att låta med genomförandet härav anstå i avbidan på de förslag, vartill den i det föregående omförmälda utredningen angående omreglering av vissa domsagor inom länet kan föranleda, bör föreningen träda i kraft samtidigt med nya rättegångsbalken den 1 januari 1948.

Innan beslut om stadens förenande med domsagan kan utfärdas, måste emellertid, på grund av 2 § andra stycket i 1932 års lag, riksdagens samtycke inhämtas till att statsverket övertager stadens förpliktelser gentemot borgmästaren Hallin och rådmannen Nordin. Mot vad statskontoret härutinnan föreslagit har jag intet att erinra. Någon ersättningsskyldighet i övrigt för statsverket gentemot staden på grund av landsrättsförläggningen kan enligt den i ärendet förebragta ekonomiska utredningen icke uppstå.

Under återropande av det anförda får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till borgmästaren i Norrtälje Wilhelm Emanuel Hallin och rådmannen i samma stad Josef Julius Nordin må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judi-

ciellt avseende med Mellersta Roslags domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse, till Hallin med 12 000 kronor jämte rörligt tillägg därå enligt de för statliga befattningshavare från och med den 1 juli 1947 gällande grunder och till Nordin med 400 kronor.

8:o.

Sigtuna hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 1 442 personer. Staden omgives av Stockholms läns västra domsaga, som vid samma tidpunkt hade 20 801 invånare. Domsagan består av ett tingslag samt har tingsställe och kansli i Stockholm, där lokaler för ändamålet förhyras. För närvarande hållas i domsagan årligen tjugo allmänna tingssammanträden och ett sammanträde med tremansnämnd.

Rådhusrätten och magistraten i *Sigtuna* består av, förutom borgmästaren, tre icke lagfarna rådmän. Borgmästare i staden är för närvarande Alf Gustaf Dahl, som är född år 1890 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1927. En av rådmansbefattningarna innehaves av Adrian Ahlqvist, som är född år 1884 och erhållit fullmakt å befattningen år 1928. Någon uttrycklig föreskrift om skyldighet att vid viss ålder avgå från tjänsten har icke stadgats för vare sig borgmästaren Dahl eller rådmannen Ahlqvist. Icke heller har i Dahls fullmakt införts bestämmelse om skyldighet att övergå till annan tjänst hos staden. Framhållas bör emellertid att Dahl, som avlagt juris kandidatexamen, innehar föreskriven kompetens att kunna utses till kommunalborgmästare. — De båda övriga rådmansbefattningarna äro tillsatta allenast på förordnande.

Enligt den av Kungl. Maj:t den 7 oktober 1926 fastställda lönestaten för borgmästaren utgår till denne en årlig avlöning av 6 000 kronor, därav 2 000 kronor utgöra tjänstgöringspenningar. För närvarande uppbär borgmästaren Dahl även två ålderstillägg å respektive 750 och 600 kronor ävensom dyrtidstillägg med 31 procent å 6 750 kronor eller 2 092 kronor 50 öre. Borgmästaren åtnjuter även sportelinkomster, vilka — efter avdrag av vissa kostnader i och för tjänsten — under åren 1942 — 1946 i genomsnitt uppgått till 3 049 kronor för år. Vidare uppbär Dahl årligen 750 kronor i arvoden såsom fastighetsregisterförare och stadens ombudsman i ärenden rörande fattigvård, barnavård och ungdomsskydd. Slutligen erhåller borgmästaren av staden ett årligt belopp av 900 kronor, utgörande ersättning för numera bortfallet arvode såsom kronokassör. Dahls samtliga löneinkomster kunna sålunda för närvarande uppskattas till $(6\,000 + 750 + 600 + 2\,092:50 + 3\,049 + 750 + 900)$ 14 141 kronor 50 öre. — Rådmannen Ahlqvist uppbär en årlig lön av 200 kronor, därå dyrtids- eller annat tillägg icke utgår.

Jämlikt föreskrift i lönestaten för borgmästaren skola beträffande dennes rätt till pension och därmed sammanhängande frågor bestämmelserna i lagen

den 11 oktober 1907 angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Någon pensionsrätt i enlighet med nämnda lag har dock icke av staden beretts borgmästaren Dahl. Däremot hava stadsfullmäktige den 12 september 1927 beslutat att pensionering av Dahl skulle ske genom försäkring i Livförsäkringsaktiebolaget Thule. Med nämnda bolag har sålunda träffats försäkringsavtal, enligt vilket bolaget i två försäkringsbrev förbundit sig dels att den 1 september 1957 — då Dahl uppnår 67 års ålder — till honom utbetala sammanlagt 30 000 kronor dels att, om Dahl skulle avlida före nämnda dag, till hans hustru och bröst-arvingar utbetala en summa av tillhoppa 15 000 kronor. Enligt tillägg till försäkringsbreven skall, om Dahl avlider före den 1 september 1957 utan att efterlämna hustru eller bröst-arvingar, på grund av dödsfallet förfallet försäkringsbelopp utbetalas till rättsinnehavaren.

Stadsfullmäktige hava härefter den 10 oktober 1927 antagit följande pensionsbestämmelser, som gälla, bland andra, Dahl:

Därest försäkringstagare *avlider före* uppnådd pensionsålder skall hela försäkringssumman tillfalla den försäkrades hustru eller omyndiga bröst-arvingar. Skulle den försäkrade icke efterlämna hustru eller omyndiga bröst-arvingar, erhåller staden två tredjedelar av försäkringssumman under det att en tredjedel tillfaller den försäkrades arvingar efter lag eller enligt testamente.

Därest den försäkrade *lämnar sin anställning* i stadens tjänst, skola samtliga vederbörande försäkringsbrev överlämnas till den försäkrade, som där-efter icke äger rätt till någon som helst egen eller familjepension från staden.

Nu nämnda försäkring är kombinerad med sjukförsäkring i Sjukförsäkringsaktiebolaget Eir, enligt vilken till Dahl skall vid sjukdom utbetalas 50 kronor för vecka. Årspremierna för försäkringarna uppgå till sammanlagt 759 kronor, därav staden erlägger två tredjedelar eller 506 kronor och Dahl en tredjedel eller 253 kronor. Av premierna belöpa 677 kronor 70 öre å försäkringarna i Thule och 81 kronor 30 öre å sjukförsäkringen.

Rådmannen Ahlqvist är icke tillförsäkrad pensionsrätt.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 har genom länsstyrelsens i Stockholms län försorg utredning ägt rum rörande Sigtunas förenande i judiciellt avseende med förenämnda domsaga. Utredningen, som verkställdes jämlikt 3 § förenämnda lag den 17 juni 1932 och särskilt behandlat de i nämnda paragraf angivna frågor, har jämlikt länsstyrelsens uppdrag utförts av f. d. hovrättsrådet V. Petrén.

I sitt den 8 februari 1947 dagtecknade utlåtande har utredningsmannen funnit att Sigtuna icke inom överskådlig tid framåt kunde tänkas få behov av en rådhusrätt med tre lagfarna ledamöter. Även om staden på grund av sin närbelägenhet till det beslutade storflygfältet vid Halmsjön skulle gå en stor utveckling till mötes och t. ex. fördubbla sin folkmängd, kunde ändå icke antagas, att domstols- och magistratsgöromålen i staden skulle bereda full sysselsättning åt tre lagfarna ledamöter. Kungl. Maj:t ägde

sålunda även utan stadens samtycke meddela förordnande om stadens förläggande under landsrätt. Föreningen borde träda i kraft den 1 januari 1948.

I sitt utlåtande samt i tillägg därtill av den 25 februari 1947 har utredningsmannen — med utgångspunkt från att staden med anledning härav komme att ingå i gemensamt tingslag med Stockholms läns västra domsaga samt att statsverket vid rådhusrättens upphörande hade att övertaga stadens förpliktelser beträffande borgmästaren Dahl och rådmannen Ahlqvist, vilkas tjänster för dylik händelse komme att indragas — framlagt en tablå beträffande de ekonomiska verkningarna för staden av indelningsändringen. I denna hava upptagits, å ena sidan, genom landsrättsförläggningen uppstående besparingar och, å andra sidan, efter densamma tillkommande nya utgifter. De förra har utredningsmannen beräknat till sammanlagt 12 607 kronor 50 öre och de senare till sammanlagt 5 893 kronor. Genom att förenas med domsagan skulle staden sålunda vinna en årlig besparing av 6 714 kronor 50 öre. I detta sammanhang har utredningsmannen erinrat att tingslaget, som för närvarande icke hade eget tingshus, ägde en tingshusbyggnadsfond, uppgående till 43 425 kronor. Vid förening med domsagan borde staden rimligen inlösa sig i denna fond i förhållande till antalet skattekronor. Vid ett gemensamt sammanträde den 12 februari 1946 med ombud för staden och för de tingshusbyggnadsskyldige hade erinran häremot icke rests från stadens sida. Då det här rörde sig om en summa av icke avsevärd storlek, komme staden under alla förhållanden att göra en årlig vinst genom att förenas med domsagan.

Beträffande statsverkets ersättningskyldighet i förhållande till borgmästaren Dahl har utredningsmannen anfört i huvudsak följande. Dahl gjorde själv anspråk på dels under sin återstående livstid en årlig indragningsslön av 10 000 kronor jämte rörligt tillägg och kristillägg därå enligt de för statliga befattningshavare gällande grunder, dels ock pensionsförsäkringsbeloppet å 30 000 kronor vid 67 års ålder enligt det mellan staden och Thule träffade försäkringsavtalet. Då Dahls normala inkomst av tjänsten och arvodesuppgiften för närvarande kunde beräknas till i medeltal cirka 14 000 kronor eller något däröver årligen samt när det av Dahl fordrade beloppet inklusive tilläggen uppginge till 13 100 kronor, kunde utredningsmannen icke undgå att finna det begärda beloppet skäligt och tillstyrkte bifall till Dahls yrkande. Vad anginge statens skyldigheter i fråga om pensionsförsäkringen måste hänsyn tagas till bestämmelserna i 2 § andra stycket i 1932 års lag, enligt vilka även staden åliggande skyldighet beträffande pension till vederbörande och hans familj skulle övertagas av statsverket. Dahl vore icke skyldig avgå vid viss ålder och någon annan pension än den, som innefattades i pensionsförsäkringen, vore icke bestämd för honom. Staden hade genom sitt beslut att svara för $\frac{2}{3}$ av försäkringspremierna obestriddligen åtagit sig viss skyldighet i fråga om pension till Dahl och hans familj. Då så vore förhållandet och Dahl, därest staden förlades under landsrätt, utan egen förskyllan skulle tvingas lämna borgmästarämbetet, borde Dahl även bibehållas vid sin rätt att utfå det honom tillförsäkrade pensionsförsäkringsbeloppet.

Statsverket hade sålunda att för Dahl intill den 1 september 1957 erlægga $\frac{2}{3}$ av årspremierna för pensionsförsäkringen eller 451 kronor 80 öre. Däremot kunde statsverket knappast vara pliktigt övertaga jämväl stadens skyldighet att vidmakthålla sjukförsäkringen.

Utredningsmannen har i sitt utlåtande även behandlat frågorna om tingsställe och kansliort för domsagan ävensom särskild inskrivningsdomare för staden, i vilka frågor vissa önskemål framkommit under utredningen. Sålunda hade, anför utredningsmannen, olika meningar framträtt beträffande förläggningssorten för domsagens tingsställe och kansli. Rådhusrätten hade önskat få tingsstället och kansliet förlagda till Sigtuna, medan domhavanden förorddat den nuvarande ordningen. Förslag hade även framkommit att förlägga tingsstället till Upplands-Väsby. För egen del vore utredningsmannen ense med domhavanden om att tingsställets och kansliets förläggande till Sigtuna icke vore lämpligt. Däremot ville utredningsmannen varmt förordna att domsagens tingsställe och kansli framdeles förlades till Upplands-Väsby, ehuru frågan därom icke vore aktuell för närvarande. — Rådhusrätten hade vidare uttalat önskemål att särskild inskrivningsdomare måtte förordnas för staden, varemot häradsrätten och domhavanden ansett skälig anledning därtill saknas. Utredningsmannen anslöte sig till sistnämnda uppfattning. Ej heller funne utredningsmannen erforderligt att förordna om särskild inskrivningsdag för staden.

Över utredningen i dess helhet hava yttranden avgivits av stadsfullmäktige i Sigtuna, styrelsen för de tingshusbyggnadsskyldige i Stockholms läns västra domsaga, häradsrätten i nämnda domsaga, länsstyrelsen i Stockholms län samt Svea hovrätt, varjämte borgmästaren Dahl inkommit med en promemoria rörande den ersättning som borde beredas honom av statsmedel i händelse av rådhusrättens upphörande.

S t a d s f u l l m ä k t i g e hava vid sammanträde den 17 februari 1947 tagit ställning till utredningen. Under framhållande att landsrättsförläggningen skedde mot stadens vilja ha fullmäktige uttalat, att domsagens tingsställe och kansliort lämpligast borde förläggas till Sigtuna, att, om så icke bleve fallet, Stockholm vore att föredraga framför Upplands-Väsby, att särskild inskrivningsdomare borde förordnas för staden, där jämväl särskild inskrivningsdag borde hållas, samt att vid den nuvarande stadsbokhållartjänstens avveckling staten borde bereda innehavaren en skälig indragning och sedermera pension. Beträffande sistnämnda krav hävdades, att en indragning av stadsbokhållartjänsten — nu förenad med löneförmåner å sammanlagt 3 590 kronor 60 öre — bleve en följd av borgmästartjänstens indragning. Sedan staden ej längre kunde räkna med borgmästarens rådgivande verksamhet inom stadens förvaltning, måste stadsbokhållartjänsten förändras till en heltidstjänst och besättas av en innehavare, som kunde ersätta borgmästaren i ifrågavarande hänseende. Fullmäktige ha också framhållit såsom berättigat att borgmästaren komme i åtnjutande av sin lön under hela sin livstid.

I sin den 13 februari 1947 dagtecknade promemoria har borgmästaren Dahl anfört följande:

Då stadsfullmäktige på sin tid fattade beslut att ordna undertecknads pensionering genom livförsäkring, var meningen den att undertecknad den 1 september 1957 — om jag då levde — skulle ha rätt att välja mellan alternativet att avgå från borgmästaretjänsten med pension och alternativet att kvarstanna i tjänst.

Detta återspeglas också i stadsfullmäktiges beslut den 10 oktober 1927 och av innehållet i Liv-Thules försäkringsbrev (nr 221436 och nr 221435), varav framgår att undertecknad tillförsäkrats rätt att utfå visst belopp den 1 september 1957. I beslutet nämndes däremot fullt avsiktligt icke något om skyldighet för undertecknad att avgå från tjänsten vid 67 års ålder.

Arrangemanget med försäkringen å undertecknads liv måste f. ö. betraktas såsom ett provisorium och avsett att skydda staden i den händelse jag skulle bli otjänstbar innan pensionsfrågan blivit definitivt ordnad.

Pensionsålder för undertecknad finnes icke bestämd. Ej heller har någonsin överenskommelse därom träffats mellan staden och undertecknad.

Redan den omständigheten att pensionsålder för undertecknad icke finnes bestämd och att jag alltså icke är skyldig avgå med pension, torde i och för sig utgöra tillräckligt skäl för att full indragningslön bör utgå under min livstid.

Härtill kommer dessutom att undertecknad utan egen förskyllan och mot min vilja tvingas lämna borgmästarebeställningen i Sigtuna, vilket förhållande även det utgör tillräcklig motivering för att undertecknad — enligt praxis i liknande fall — erhåller oavkortad indragningslön för livstid.

Styrelsen för de tingshusbyggnadsskyldige har förklarat sig biträda utredningsmannens förslag.

Häradsrätten har i sitt utlåtande uttalat, att stadens förening med domsagan ej borde medföra förflyttning av tingsställets och domsagokansliets nuvarande förläggning från Stockholm. Frågan om ändring härutinnan kunde bli aktuell först i samband med en eventuell domsagoreglering. Med anledning av utredningsmannens uttalanden i frågan ville häradsrätten dock redan nu framhålla följande:

Under senare år har domsagan i befolkningshänseende undergått en strukturförändring. Tidigare utgjordes domsagan till övervägande delen av ren landsbygd. Numera äro stora delar av domsagan att betrakta som förorter till Stockholm. Utmed järnvägslinjerna Stockholm—Uppsala och Stockholms Östra—Rimbo, vilka linjer till väsentlig del gå genom domsagan, ha uppväxt samhällen med småbebyggelse av egnahemskaraktär. Befolkningen i dessa samhällen utgöres till icke ringa del av personer, som ha sin verksamhet i Stockholm. I domsagan finnes vidare en utbredd sommarstugebebyggelse, tillhörande stockholmsbor. Slutligen är att märka, att icke så få jordegendomar i domsagan ägas av i Stockholm bosatta eller där verksamma personer. Dessa förhållanden medföra, att parter liksom även villnen i mål vid Häradsrätten i anmärkningsvärt stor omfattning äro nära knutna till Stockholm. I de vid Häradsrätten talrikt förekommande bilmålen äro mestadels stockholmsbor inblandade. Samma gäller de grövre brottmålen. I civila mål är det vanligt, att kärandeparten har sitt hemvist i Stockholm.

Kommunikationerna från domsagens olika orter till Stockholm äro mycket goda. Utom de båda förutnämnda järnvägslinjerna, där tågen gå med

korta mellanrum, finnas talrika bussförbindelser med Stockholm. I öst—västlig riktning finnas däremot inga regelbundna förbindelser, och anledning saknas förvänta, att förhållandena härutinnan i framtiden skola nämnvärt förbättras.

Med fog kan således göras gällande, att parter och vittnen merendels lättast och bekvämast kunna nå Häradsrättens tingsställe, om detta — såsom nu — är förlagt till lämpligt ställe i Stockholm.

En omständighet, som i detta sammanhang i särskild grad förtjänar beaktande, är kravet på att tingsstället ligger väl till för de rättsbildade ombud och biträden, som parterna anlita. Redan nu anlitas advokater i flertalet mål, och från och med nästa år, då processreformen träder i kraft, torde så bli fallet i så gott som alla mål av någon vikt. Frånsett några uppsalaadvokater är det uteslutande stockholmsadvokater, som uppträda vid Häradsrätten. Så som tingsstället nu är beläget i Stockholms centrum uppstår för advokaterna minsta möjliga väntetid. Genom telefonförbindelse med kansliet eller tingsvaktmästaren kan denna tid endast räknas i minuter. Förlägges tingsstället till ort i domsagan, måste för restid och väntetid åtgå flera timmar. Att detta skulle medföra betydande merkostnader för parterna är uppenbart. Vidare är att märka att vid den nya processordningen kommer att vid målens förberedande för huvudförhandling krävas ett långt intimare samarbete mellan Rättens ordförande och parternas advokater än för närvarande. Vid de muntliga förberedelserna inför Rättens ordförande torde i stor utsträckning endast parternas advokater komma att vara närvarande.

Om sålunda övertygande skäl tala för att bibehålla tingsstället i det centrala Stockholm, gäller detsamma beträffande kansliet. De flesta handlingar hörande till inskrivningsväsendet inges och uttagas av ombud för bank- och hypoteksinrättningar eller advokatbyråer i Stockholm. Domboksexpeditioner och dylikt, som ej sändas med posten, avhämtas regelmässigt av ombud för advokatbyråer. Naturliga skäl kräva även gemensam förläggning av tingsställe och kansli. En omständighet, varifrån ej kan bortses, är vidare att stora svårigheter med visshet skulle yppas att erhålla kvalificerad domsagopersonal vid en förläggning av kansliet till landsbygden.

Med hänsyn till det anförda vill häradsrätten bestämt motsätta sig en förflyttning av tingsstället och kansliet från det centrala Stockholm. Ett fortsatt förhållande av lämplig lokal i Stockholm måste obestriddligen även ställa sig betydligt billigare än ett byggande och underhållande av eget tingshus, vilket på landet måste inrymma bostäder för häradshövding och notarier. Även om häradsrätten förstår de mera romantiska synpunkter från en svunnen tid, som utredningsmannen anlagt på ifrågavarande spörsmål, kan häradsrätten ur rent praktiska skäl ej dela hans mening.

Länsstyrelsen har funnit utredningen giva vid handen, att staden borde förenas med domsagan. Om möjligt borde detta ske samtidigt med ikraftträdandet av nya rättegångsbalken. I fråga om tingsställets och domsagokansliets förläggning anslöte sig länsstyrelsen helt till den mening häradsrätten framfört och ingående motiverat.

Vidkommande den ersättning som borde utgå till borgmästaren Dahl i händelse av stadens förläggande under landsrätt, har länsstyrelsen anfört följande.

Det synes länsstyrelsen svårt att komma ifrån att — — — stadsfullmäktige beslutet inbjuda till den uppfattningen, att fullmäktige avsett att medelst försäkringarna hos Thule ordna Dahls såväl egenpensionering som familje-

pensionering, varvid egenpensionen förutsatts skola i form av engångsbelopp utgå vid 67 års ålder samt familjepensionen i samma form och, därest Dahl ej dessförinnan fölle ifrån, vid samma tidpunkt. Vål är det, såsom Dahl påpekar, sant, att stadsfullmäktigebesluten icke innehålla någon uttrycklig föreskrift om skyldighet för honom att avgå vid 67 års ålder, men å andra sidan synes hans tolkning av besluten såsom innefattande en rätt för honom att välja mellan nämnda åtgärd och att kvarstå i tjänst motsägas av den omständigheten, att besluten, som detaljerat reglera rätten till försäkringsbeloppen i olika fall, icke ange, hur med dem skall förfaras i händelse av ett sådant kvarstående.

Emellertid tillkommer en omständighet, som varken från Petréns eller Dahls sida berörts i ärendet och som av allt att döma icke heller synes ha uppmärksamrats av stadsfullmäktige, då de fattade sina beslut rörande pensioneringens ordnande. Länsstyrelsen syftar på näst sista stycket i den i transumt såsom bilaga 26 till Petréns utredningsskrivelse fogade, av Kungl. Maj:t fastställda lönestaten för borgmästaren i Sigtuna: »Beträffande borgmästarens rätt till pension och därmed sammanhängande frågor skola bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension i tillämpliga delar lända till efterrättelse.» Såvitt länsstyrelsen förstår, måste denna passus i lönestaten innebära, att borgmästaren är skyldig att, under förutsättning att staden bereder honom skälig pension, avgå från tjänsten vid den levnadsålder, som enligt omförmälda pensionslag i sådant hänseende gällde i fråga om innehavare av domareämbete, d. v. s. vid 70 års ålder. Den pensionsförmån, som Dahl tillförsäkrats genom förenämnda försäkring, kan tydligen icke anses fylla skälighetens krav. På grund härav och då den försäkringssumma, som enligt försäkringsbrevet skall utbetalas till Dahl den 1 september 1957, om han då lever, synes vara att betrakta till hälften såsom egenpension och till hälften såsom familjepension, synes det länsstyrelsen rimligt, att Dahl får, mot avstående av sin rätt till hälften av nämnda försäkringssumma, uppbära den av Petrén föreslagna och av länsstyrelsen tillstyrkta årliga ersättningen under sin återstående livstid.

Vad stadsbokhållartjänsten beträffade syntes det länsstyrelsen att staden icke förebragt tillräcklig motivering för sitt rörande denna tjänst framställda krav.

H o v r ä t t e n har avgivit utlåtande i ärendet den 17 april 1947. Däri har hovrätten förklarat sig dela länsstyrelsens mening att en förening av staden med domsagan borde komma till stånd och att detta borde ske samtidigt med nya rättegångsbalkens ikraftträdande. Hovrätten vore vidare av den meningen, att stadens landsrättsförläggning icke påkallade någon ändring av domsagans tingsställe och kansliort. Ett uttalande från hovrättens sida i fråga om ändring härutinnan i samband med en eventuell domsagoreglering, syntes icke i förevarande sammanhang påkallat. Hovrätten delade utredningsmannens uppfattning att anledning saknades att vare sig förordna särskild inskrivningsdomare eller föreskriva särskild inskrivningsdag för staden. I fråga om ersättningen till borgmästaren Dahl biträdde hovrätten länsstyrelsens förslag.

Enligt en hovrättens utlåtande bifogad skrivelse från utredningsmannen har borgmästaren Dahl förklarat sig fullt nöjd med länsstyrelsens förslag i ersättningsfrågan.

Statskontoret har den 29 april 1947 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, såvitt angår förpliktelser som må uppkomma för statsverket i händelse stadens egen jurisdiktion förklaras skola upphöra. I utlåtandet har ämbetsverket uttalat, att under angivna förutsättning statsverket hade att övertaga stadens förpliktelser gentemot borgmästaren Dahl och rådmannen Ahlqvist.

Vad Dahl angår har statskontoret bland de löneförmåner, för vilka denne vore berättigad till gottgörelse av statsverket, icke medräknat arvodena såsom fastighetsregisterförare och stadens ombudsman i vissa ärenden (750 kronor), ej heller ersättningen för kronokassörstjänstens bortfallande (900 kronor). Statskontoret har sålunda uppskattat Dahls nuvarande inkomster av borgmästartjänsten till (6 000 + 750 + 600 + 3 049) 10 399 kronor jämte dyrtidstillägg med 31 procent å 6 750 kronor. Enär den av Dahl yrkade indragningsslönen, 10 000 kronor jämte rörligt tillägg och kristillägg därå enligt de för statliga befattningshavare gällande grunder, överskred de av statskontoret sålunda beräknade löneförmånerna, syntes hans lön efter rådhusrättens upphörande böra begränsas till det av ämbetsverket beräknade beloppet. I anslutning till de ändringar beträffande grundlön och tilläggsförmåner, som vore avsedda att för statsförvaltningen genomföras från och med den 1 juli 1947, borde emellertid en omräkning ske av de av Dahls avlöningsförmåner, varå dyrtidstillägg för närvarande utginge. Med utgångspunkt från ett rörligt tillägg av 6 procent i stället för dyrtidstillägget å 31 procent skulle nämnda avlöningsförmåner bestämmas till, efter jämkning till ett med 12 jämnt delbart belopp, 8 352 kronor.

Statskontoret delade länsstyrelsens uppfattning, att stadsfullmäktige avsett, att medelst försäkringar bereda Dahl såväl egenpension som familjepension, varvid egenpensionen förutsatts skola i form av engångsbelopp utgå vid 67 års ålder samt familjepensionen i samma form vid dödsfall dessförinnan, samt att Dahls tolkning av besluten såsom innefattande en rätt för honom att välja mellan att avgå med pension vid 67 års ålder och kvarstå i tjänst motsades av den omständigheten, att besluten icke angåve huru med försäkringsbeloppen skulle förfaras i händelse av ett sådant kvarstannande. I betraktande härav ansåge statskontoret, att ersättning till Dahl för mistade avlöningsförmåner endast borde utgå till dess Dahl uppnått 67 års ålder samt att statsverket borde övertaga stadens rättigheter och förpliktelser gentemot Dahl i fråga om pensionsförsäkringen hos Thule. I likhet med utredningsmannen ansåge statskontoret, att någon skyldighet för statsverket att åtaga sig jämväl gäldande av premien för sjukförsäkringen icke föreläge.

Enligt statskontoret skulle statsverkets årliga kostnader för Dahl således komma att utgöra, intill den tidpunkt då han uppnådde 67 års ålder, (8 352 + 600 + 3 049 + $\frac{2}{3} \times 677,70$) 12 452 kronor 80 öre jämte rörligt tillägg å 8 352 kronor enligt de för statens befattningshavare efter den 1 juli 1947 gällande grunder. Såsom villkor för åtnjutande av den föreslagna ersättningen syntes dock böra gälla, att Dahl icke överginge till ordinarie befatt-

ning i statens tjänst eller utsåges till kommunalborgmästare i Sigtuna eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt eller magistrat.

Ersättningen av statsmedel till rådmannen Ahlqvist syntes böra bestämmas till 200 kronor årligen, motsvarande hans nuvarande lön å tjänsten, att utgå under hans återstående livstid.

Ifrågavarande ersättningsbelopp borde anvisas att utgå från allmänna in- dragningsstaten.

Såsom av utredningen framgår kunna domstols- och magistratsgöromålen i Sigtuna icke bereda sysselsättning åt en rådhusrätt med tre lagfarna leda- möter. Stadens egen jurisdiktion bör därför upphöra. Jag ämnar också förel- slå Kungl. Maj:t att, med stöd av 2 § förenämnda lag den 17 juni 1932, ut- färdade förordnande om rådhusrättens upphörande och stadens förenande i judiciellt avseende med Stockholms läns västra domsaga. Föreningen bör komma till stånd samtidigt med nya rättegångsbalkens ikraftträdande den 1 januari 1948 och sålunda icke uppskjutas i avbidan på resultatet av den under punkten 7:o nämnda utredningen om ändrad domsagoindelning inom länet. Stadens förläggande under landsrätt påkallar enligt min mening icke i och för sig någon ändring i avseende å kansliort och tingsställe för domsagan. Emellertid ämnar jag upptaga denna fråga till omprövning i samband med den förestående domsagoregleringen, därest denna kommer att beröra Stock- holms läns västra domsaga. I likhet med hovrätten anser jag anledning sak- nas att förordna särskild inskrivningsdomare eller föreskriva särskild in- skrivningsdag för staden.

*Departements-
chefen.*

Innan beslut kan meddelas om stadens förenande i judiciellt avseende med domsagan, måste, på grund av 2 § andra stycket i 1932 års lag, riksdagens samtycke utverkas till att statsverket övertager stadens förpliktelser gentemot borgmästaren Dahl och rådmannen Ahlqvist.

Frågan om statsverkets ersättningsskyldighet gentemot borgmästaren Dahl har i två avseenden varit föremål för delade meningar. Detta gäller för det första indragningslörens storlek. Utredningsmannen och länsstyrelsen ha funnit den av Dahl yrkade ersättningen — 10 000 kronor jämte 31 % tillägg därå — skälig, enär hans nuvarande löneförmåner sammanlagt uppginge till högre belopp. Statskontoret däremot, som icke ansett Dahl berättigad till gottgörelse för vare sig arvoden såsom fastighetsregisterförare och stadens ombudsman i vissa ärenden eller ersättningen för kronokassörstjänstens in- dragning, har uppskattat hans årliga inkomster av borgmästartjänsten till lägre belopp än det av honom begärda. På grund därav borde enligt stats- kontoret indragningslönen — efter viss omräkning — bestämmas till (8 352 + 600 + 3 049) 12 001 kronor jämte rörligt tillägg å 8 352 kronor enligt de för statliga befattningshavare från och med den 1 juli 1947 gällande grunder. Jag delar statskontorets uppfattning, enär omförmälda arvoden och ersätt- ning icke äro att betrakta såsom inkomster av borgmästartjänsten. Beloppet bör dock lämpligen avrundas till 12 000 kronor.

Den andra tvistefrågan gäller huruvida för Dahl föreligger avgångsskyl-

dighet vid viss ålder mot erhållande av pension i enlighet med det mellan staden och Livförsäkringsaktiebolaget Thule träffade försäkringsavtalet. Beröende härav är dels spörsmålet intill vilken tidpunkt Dahl skall anses berättigad åtnjuta nyssnämnda indragningslön dels ock omfattningen av statsverkets förpliktelse att övertaga betalningsskyldigheten för försäkringspremierna. Det synes, såsom länsstyrelsen och statskontoret framhållit, svårt att komma ifrån den uppfattningen att stadsfullmäktige avsett att medelst försäkringen bereda Dahl såväl egenpension som familjepension, varvid egenpensionen förutsatts skola utgå i form av ett engångsbelopp då Dahl uppnår 67 års ålder. Mot Dahls tolkning av stadsfullmäktiges beslut såsom inefattande en valrätt för honom att antingen avgå vid sagda ålder mot erhållande av försäkringsbeloppet eller att kvarstå i tjänsten talar även enligt min mening den omständigheten, att bestämmelser icke meddelats angående rätten till försäkringsbeloppet i händelse Dahl skulle välja det sistnämnda alternativet. Trots det nu sagda och ehuru Dahl själv bidrager till försäkringens vidmakthållande genom att erlægga en tredjedel av årspremierna, torde emellertid avgångsskyldighet för honom vid 67 års ålder icke kunna anses föreligga, då uttrycklig bestämmelse härom saknas. Icke heller kan Dahl rimligen — med stöd av bestämmelserna i den i lönestaten för borgmästaren åberopade lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension — anses skyldig avgå vid 70 års ålder, då pension åt honom icke ordnats i enlighet med sagda lag. Med hänsyn härtill och då borgmästaren nödgas lämna sin tjänst genom statsmakternas ingripande, synes skäligt att den nu avhandlade frågan löses i enlighet med länsstyrelsens förslag, varmed Dahl förklarar sig åtnöjas. Jag föreslår sålunda att Dahl tillförsäkras indragningslönen under hela sin återstående livstid samt att statsverket dessutom övertager på staden belöpande två tredjedelar av årspremierna för försäkringen, till den del denna är att betrakta såsom familjepension eller till 15 000 kronor. Statsverket synes sålunda hava att för vidmakthållande av berörda försäkring utgiva högst $\left(\frac{\frac{2}{3} \times 677,70}{2}\right)$ 225 kronor 90 öre, vilket belopp torde anvisas att erläggas från allmänna indragningsstaten till staden i den mån staden visar sig hava till bolaget inbetalat samma belopp.

Mot vad statskontoret i övrigt anfört rörande statsverkets ersättningskyldighet har jag intet att erinra.

Under åberopande av det anförda får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att till borgmästaren i Sigtuna Alf Gustaf Dahl och rådmannen i samma stad Adrian Ahlqvist må, från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Stockholms läns västra domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse, till Dahl med 12 000 kronor jämte rörligt tillägg å 8 352 kronor enligt de för statliga be-

fattningshavare från och med den 1 juli 1947 gällande grunder och till Ahlqvist med 200 kronor, dock med iakttagande att, därest Dahl skulle övergå till ordinarie befattning i statens tjänst eller utses till kommunalborgmästare i Sigtuna eller i annan stad eller till ledamot av annan rådhusrätt och magistrat, han ej vidare skall vara i åtnjutande av sagda gottgörelse;

dels ock att från och med dagen för landsrättsförläggningens ikraftträdande må till Sigtuna stad från allmänna indragningsstaten årligen, intill dess Dahl uppnår 67 års ålder eller skyldighet att erlägga premier för den i det föregående omförmälda försäkringen i Livförsäkringsaktiebolaget Thule för honom eljest bortfaller, erläggas ett belopp motsvarande vad staden visar sig hava utgivit för vidmakthållande intill 15 000 kronor av samma försäkring, dock högst 225 kronor 90 öre.

9:o.

Vaxholm hade den 1 januari 1946 ett invånarantal av 2 973 personer. Staden omgives av Värmdö landsfiskalsdistrikt inom Södra Roslags domsaga, som vid samma tidpunkt hade 90 426 invånare. Domsagan består av ett tingslag samt har tingsställe och kansli i ett vid Haga inom Solna stads område beläget tingshus, vilket är gemensamt för nämnda domsaga samt Solientuna och Färentuna domsaga. För närvarande hållas i Södra Roslags domsaga årligen fyrtio allmänna tingssammanträden och två sammanträden med tremansnämnd. Såsom redan tidigare anmärkts (s. 32) pågår utredning om domsagens uppdelning.

Rådhusrätten och magistraten i Vaxholm består av borgmästare och två icke lagfarna rådmän. Borgmästartjänsten är för närvarande vakant. Den ena av rådmansbefattningarna innehaves av Natanael Johannes Gerhard Röhl, som är född år 1886 och erhållit fullmakt å tjänsten år 1928. Skyldighet för honom att avgå vid viss ålder har icke stadgats. Röhl åtnjuter en årlig lön av 500 kronor, därå dyrtids- eller annat tillägg icke utgår. — Den andra rådmantjänsten är tillsatt allenast på förordnande.

Befattningarna såsom stadsfiskal och stadsfogde i staden innehavas av Arvid Magne, som är född år 1887 och erhållit fullmakt å sin tjänst 1919. Han är skyldig avgå från tjänsten med pension vid fyllda 67 år. Magne åtnjuter dels fast lön med (3 201 + 2 418) 5 619 kronor dels ock sportelinkomster. Före uppbördsförfarandets omläggning var Magne jämväl kronokassör i staden.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 har genom länsstyrelsens i Stockholms län försorg utredning ägt rum rörande Vaxholms förenande i judiciellt avseende med Södra Roslags domsaga. Utredningen, som verkställdes jämlikt 3 § förenämnda lag den 17 juni 1932 och särskilt behandlat

de i nämnda paragraf angivna frågor, har jämlikt länsstyrelsens uppdrag utförts av f. d. hovrättsrådet V. Petrén.

Under utredningens gång har överenskommelse träffats mellan staden och de tingshusbyggnadsskyldige av innehåll att staden i händelse av landsrättsförläggning skall till de tingshusbyggnadsskyldige utgiva engångsersättning med 12 000 kronor för vinnande av delaktighet i tingslagets egendom.

I sitt den 10 februari 1947 dagtecknade utlåtande har utredningsmannen anfört att rådhusrätten i Vaxholm, om den finge kvarstå i verksamhet, icke inom överskådlig tid framåt skulle kunna bereda sysselsättning åt tre lagfarna ledamöter. Därmed föreläge förutsättning för Kungl. Maj:t att även utan stadsfullmäktiges samtycke förordna om rådhusrättens upphörande och stadens förenande med domsagan. Utredningsmannen ansågo att så borde ske, trots att vissa olägenheter för staden vore förenade därmed. Föreningen borde träda i kraft samtidigt med nya rättegångsbalken den 1 januari 1948. — Från stadens sida hade framförts önskemål om särskild inskrivningsdomare. I likhet med domhavanden i domsagan avstyrkte utredningsmannen en sådan anordning. Ej heller vore av behovet påkallat att förordna om särskild inskrivningsdag vare sig för staden jämte närliggande del av domsagan eller för staden enbart.

I utlåtandet samt i tillägg därtill av den 25 februari och den 28 mars 1947 har utredningsmannen vidare — med utgångspunkt från att staden komme att ingå i gemensamt tingslag med domsagan samt att statsverket vid rådhusrättens upphörande hade att övertaga stadens förpliktelser gentemot befattningshavare, vilkas tjänster för dylik händelse komme att indragas — framlagt en tablå beträffande de ekonomiska verkningarna för staden av indelningsändringen. I tablåen hava upptagits, å ena sidan, genom landsrättsförläggningen uppstående besparingar och, å andra sidan, efter densamma tillkommande nya utgifter. Härvid har utredningsmannen — som förutsatt att tjänsten såsom kommunalborgmästare i staden skulle förenas med stadskamrerarsysslan — räknat med två alternativ, nämligen dels att stadsfiskals- och stadsfogdebefattningarna bibehållas dels ock att desamma indragas. I förra fallet skulle staden genom indelningsändringen åsamkas en årlig förlust av 994 kronor under det att i det senare fallet för staden skulle uppstå en årlig vinst av 1 050 kronor. I händelse av nämnda befattningsars indragande hade den nuvarande innehavaren av desamma, Magne, begärt en årlig indragningslön av 9 600 kronor, beräknad efter de fasta löneförmånerna och sportelinkomsterna. Enligt utredningsmannen skulle dock ersättningen rätteligen bestämmas till 9 400 kronor, vilket belopp skäligen borde gäldas av staten att utgå intill dess Magne uppnådde 67 års ålder.

Över utredningen i dess helhet hava yttranden avgivits av stadsfullmäktige i Vaxholm, Södra Roslags domsagas häradsrätt, länsstyrelsen i Stockholms län samt Svea hovrätt.

Stadsfullmäktige hava vid sammanträde den 14 mars 1947 tagit ställning till utredningen. Därvid hava fullmäktige motsatt sig stadens för-

läggande under landsrätt. Om detta ändock skedde, ansåge fullmäktige att kommunalborgmästartjänsten lämpligen borde förenas med stadskamrerarbefattningen och besättas med den nuvarande innehavaren av sistnämnda befattning, ehuru denne icke ägde juridisk utbildning. En eventuell indragningslön till stadsfiskalen-stadsfogden Magne borde baseras endast på de fasta avlöningsförmåner, som utginge från staden. Krav på ersättning för förlorade sportler kunde näppeligen framställas mot staden. Indragningslönen skulle sålunda bestämmas till 7 119 kronor, varav 1 500 kronor avsåge ersättning för den tidigare indragna kronokassörstjänsten. Emellertid ansåge stadsfullmäktige att ersättningen till Magne — därest han i samband med stadens förening med domsagan avginge ur tjänsten — skulle bekostas av statsverket. Staden borde i varje fall tillerkännas gottgörelse av statsmedel för de merutgifter som kunde föranledas av landsrättsförläggningen.

H ä r a d s r ä t t e n har tillstyrkt att föreningen kommer till stånd. De från staden härrörande inskrivningsärendena borde handläggas av den för domsagan gemensamma inskrivningsavdelningen.

L ä n s s t y r e l s e n har funnit utredningen otvetydigt giva vid handen att en förening av Vaxholm med omförmälda domsaga borde komma till stånd. Om möjligt borde detta ske samtidigt med ikraftträdandet av nya rättegångsbalken.

Vidkommande kommunalborgmästartjänsten har länsstyrelsen anfört följande:

Stadsfullmäktige ha i sitt yttrande gjort gällande, att, i händelse av stadens förläggande under landsrätt, kommunalborgmästartjänsten därstädes borde förenas med stadskamrerartjänsten och att i samband därmed en stadsbokhållaretjänst borde inrättas. Petrén har vid sina kostnadsberäkningar utgått från, att den av staden sålunda förordade ordningen skulle kunna genomföras. Av handlingarna synes framgå, att såväl stadsfullmäktige som Petrén räknat med, att den nuvarande stadskamreraren i staden i så fall skulle bli kommunalborgmästare därstädes. Enär stadskamreraren emellertid ej avlagt för utövande av domarämbete föreskrivna kunskapsprov, erfordras, för att han skall bli behörig inneha kommunalborgmästartjänst, dispens av Kungl. Maj:t, en fråga, som skall anhängiggöras och avgöras i särskild ordning och till vilken ståndpunkt ej torde kunna tagas i förevarande sammanhang. I följd härav anser sig länsstyrelsen böra föreslå, att spörsmålet om ersättning till staden, i vad det sammanhänger med nu berörda frågor, tillsvare vidare hålles öppet.

Länsstyrelsen har vidare funnit synnerligen lämpligt att staden i samband med upphörandet av den egna jurisdiktionen förenades med Värmdö landsfiskalsdistrikt, för vilket fall stadsfiskals- och stadsfogdetjänsterna i staden automatiskt skulle upphöra. Givetvis borde dessa befattningars nuvarande innehavare i så fall erhålla skälig indragningslön och sedermera pension. Från det av utredningsmannen föreslagna ersättningsbeloppet 9 400 kronor skulle dock dragas däri ingående ersättning för den redan indragna kronokassörstjänsten å 1 500 kronor. Indragningslönen borde sålunda bestämmas till 7 900 kronor, varav 5 619 kronor motsvarade Magnes nuvarande fasta lö-

neförmåner och återstoden sportler. Till den del indragningslönen överstege de fasta löneförmånerna, eller (7 900 — 5 619) 2 281 kronor, komme staden att tillskyndas en merutgift, som borde tagas i betraktande vid prövningen av frågan huruvida ersättning borde tillkomma staden på grund av landsrättsförläggningen. Avgörandet av sistnämnda fråga bleve helt beroende av om sagda indelningsändring överhuvud ledde till ekonomisk förlust för staden. Härvidlag vore av avgörande betydelse huruvida kommunalborgmästar-tjänsten komme att anordnas och besättas i enlighet med stadsfullmäktiges intentioner. Om så skedde, torde nämligen, även om hänsyn toges till berörda merutgift, förlust för staden ej uppkomma.

Från länsstyrelsen har under hand överlämnats en inom länsstyrelsen upprättad tablå över landsrättsförläggningens ekonomiska verkningar för staden för olika fall, allteftersom dels kommunalborgmästartjänsten anordnas såsom en fristående befattning eller förenas med stadskamrerarsysslan dels ock stadsfiskals- och stadsfogdetjänsterna bibehållas eller icke. Enligt dessa beräkningar skulle staden i sämsta fall göra en årlig förlust å 6 338 kronor.

H o v r ä t t e n har avgivit infordrat utlåtande i ärendet den 28 april 1947. Hovrätten delade länsstyrelsens uppfattning att staden borde förenas med domsagan samt att detta borde ske samtidigt med nya rättegångsbalkens ikraftträdande. Den ifrågasatta domsagoregleringen inom länet komme väl att beröra Södra Roslags domsaga. De förändringar beträffande denna, vilka då kunde genomföras, torde emellertid icke bliva sådana, att de kunde föranleda ett annat bedömande i fråga om lämpligheten av Vaxholms landsrättsförläggning. Hovrätten delade utredningsmannens uppfattning, att varken särskild inskrivningsdomare eller särskild inskrivningsdag för staden påkallades av landsrättsförläggningen. Hovrätten anslöte sig vidare utan tvekan till den meningen att staden borde från och med tidpunkten för landsrättsförläggningen förenas med Värmdö landsfiskalsdistrikt. Därigenom uppkomme fråga huru skulle förhållas med lönen till den nuvarande stadsfiskalen-stadsfogden. Här om har hovrätten anfört följande:

Vad angår lönefrågan har utredningsmannen ställt sig på den ståndpunkten, att statsverket skäligen bör svara för indragningslön till Magne. Visserligen kan lagen om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende med däri 1945 gjorda ändringar i och för sig medgiva den tolkningen, att statsverkets förpliktelse att svara för indragningslön omfattar också befattningar av ifrågavarande natur, vilka vid landsrättsförläggning måste i rättsvårdens intresse indragas, men tillämpningen av lagen torde hittills ha gått i den riktningen, att statsverkets ifrågavarande förpliktelse endast omfattar befattningar vid magistraten och rådhusrätten. I enlighet med denna tillämpning skulle indragningslön åt Magne falla på staden. Länsstyrelsen framhåller, att staden icke härigenom tillskyndas någon merutgift utom såvitt angår ersättning för förlorade sportler och att staden får ersättning av statsverket, såframt dess totala merutgifter i anledning av landsrättsförläggningen överstiga besparingarna genom denna. Huruvida sådan totalförlust för staden uppkommer kan emellertid icke bedömas utan samband med frågan om den blivande kommunalborgmästarbefattningen.

I sistnämnda hänseende önskar staden, att borgmästarbefattningen för-

enas med stadskamrerartjänsten och besättes med den person, som för närvarande innehar sistnämnda befattning men som icke besitter juridisk utbildning. Då för en sådan anordning erfordras dispens, torde frågan om kommunalborgmästarbefattningen och med denna befattning förenade utgifter icke kunna upptagas i detta sammanhang. Eftersom alltså på detta stadium icke skulle kunna avgöras, huruvida totalförlust kommer att uppstå för staden eller icke, har länsstyrelsen förordnat, att spörsmålet om ersättning till staden hålles öppet tills vidare. Hovrätten — som icke anser sig ha anledning att ingå på frågan, huru kommunalborgmästarbefattningen slutligen bör anordnas — anser länsstyrelsens nämnda förslag vara det från praktisk synpunkt enda möjliga. Att 1932 års lag skulle i ett fall som detta innefatta hinder mot ett uppskov med det slutliga ordnandet av de ekonomiska frågorna lär icke kunna antagas.

Statskontoret har den 9 maj 1947 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, såvitt angår den ersättningsskyldighet som jämlikt 2 § i 1932 års lag må uppkomma för statsverket i händelse stadens egen jurisdiktion förklaras skola upphöra. Statskontoret har icke funnit sådan skyldighet föreligga gentemot innehavaren av stadsfiskals- och stadsfogdebefattningarna för den händelse dessa skulle upphöra och staden förenas med Värmdö landsfiskalsdistrikt. Beträffande detta spörsmål hänvisade ämbetsverket till uttalande av föredragande departementschefen vid anmälan av fråga om ändrade bestämmelser angående stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende (prop. nr 41/1945, s. 16). Statsverket åliggande skyldighet enligt 2 § andra stycket i 1932 års lag torde sålunda endast föreligga gentemot rådmannen Röhl. Då denne icke vore tillförsäkrad andra inkomster å sin innehavda rådmansbefattning än en årlig grundlön av 500 kronor samt icke vore skyldig att vid viss ålder avgå från tjänsten, syntes den årliga ersättningen till honom böra bestämmas till nämnda belopp, att utgå under hans återstående livstid.

Beträffande frågan huruvida för staden genom dess förläggande under landsrätt uppkomme merutgift av beskaffenhet att böra jämlikt 2 § sista stycket förenämnda lag ersättas av statsmedel, vore statskontoret i likhet med länsstyrelsen i Stockholms län och Svea hovrätt av den mening, att frågan om sådan ersättning till staden tills vidare borde hållas öppen, i avvaktan på beslut om kommunalborgmästartjänsten skulle anordnas och besättas i enlighet med stadsfullmäktiges intentioner.

Även i fråga om Vaxholm saknas förutsättningar att inom överskådlig framtid organisera rådhusrätten och magistraten med tre lagfarna ledamöter. Stadens egen jurisdiktion bör därför upphöra. Det är också min avsikt föreslå Kungl. Maj:t att, med stöd av 2 § förenämnda lag den 17 juni 1932, utfärda förordnande om rådhusrättens upphörande och stadens förenande i judiciellt avseende med Södra Roslags domsaga. Då detta skulle för domsagan medföra ett i förhållande till dess nuvarande invånarantal och arbetsbörda tämligen ringa tillskott, synes anledning saknas att uppskjuta stadens landsrättsförläggning i avbidan på domsagens förestående delning. Härigenom vinnes ock att staden kan införlivas med domsaga samtidigt med

*Departements-
chefen.*

processreformens ikraftträdande den 1 januari 1948. Att i anslutning härtill förordna särskild inskrivningsdomare eller meddela föreskrifter om särskild inskrivningsdag för staden synes icke påkallat.

Innan beslut om stadens förenande i judiciellt avseende med domsagan kan meddelas, måste, på grund av 2 § andra stycket i 1932 års lag, riksdagens samtycke utverkas till att statsverket övertager stadens förpliktelser gentemot rådmannen Röhl. Mot vad statskontoret härutinnan föreslagit har jag intet att erinra. Stadens av utredningsmannen biträdda yrkande om ersättning av statsmedel jämlikt förevarande lagrum för eventuell indragningslön till stadsfiskalen-stadsfogden Magne, kan jag däremot icke tillstyrka.

I ärendet hava länsstyrelsen, hovrätten och statskontoret funnit tveksamt huruvida föreningen med domsagan för staden medför merutgifter av beskaffenhet att böra jämlikt sista stycket förutnämnda paragraf ersättas av statsmedel. Frågan har ansetts böra lämnas öppen, då den vore beroende av huruvida kommunalborgmästartjänsten kommer att anordnas såsom en självständig befattning eller förenas med stadskamrerarsysslan samt huruvida stadsfiskals- och stadsfogdebefattningarna i staden komma att upphöra vid landsrättsförläggningen. I den inom länsstyrelsen upprättade ekonomiska tablån har beräknats att staden i sämsta fall — för den händelse kommunalborgmästartjänsten blir fristående samt nyssnämnda befattningar bibehållas — skulle göra en årlig förlust av 6 338 kronor. Till grund för såväl utredningsmannens ekonomiska tablå som de inom länsstyrelsen uppgjorda beräkningarna ha emellertid lagts stadens nuvarande kostnader för rättsvården. Hade beräkningarna däremot gjorts med utgångspunkt från att staden vid bibehållen egen jurisdiktion efter den 1 januari 1948 på grund av nya rättegångsbalkens bestämmelser haft att organisera rådhusrätten med tre lagfarna ledamöter, skulle stadens förening med domsagan otvivelaktigt hava framstått såsom ekonomiskt gynnsam för staden, huru än de nyssberörda spörsmålen komma att lösas. Ersättningskyldighet jämlikt nu ifrågavarande lagbestämmelse torde därför icke föreligga för statsverket. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med utfärdandet av verkställighetsföreskrifter i anledning av landsrättsförläggningen taga ställning till frågan om stadsfiskals- och stadsfogdebefattningarnas eventuella bibehållande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till rådmannen i Vaxholm Natanael Johannes Gerhard Röhl må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Södra Roslags domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under hans återstående livstid utbetalas årlig ersättning med 500 kronor.

Vad departementschefen under punkterna 1:o—9:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lars Nordvall.

Stockholm 1947. Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner.

471834